

Briselē, 2025. gada 4. decembrī
(OR. en)

15573/25

CORDROGUE 153
SAN 751
JAI 1848
RELEX 1511
EUDA
EUROPOL

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2025. gada 4. decembris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2025) 743 final
Temats:	KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI par ES stratēģiju narkotiku jomā

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2025) 743 final.

Pielikumā: COM(2025) 743 final

Briselē, 4.12.2025.
COM(2025) 743 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par ES stratēģiju narkotiku jomā

IEVADS

Eiropa saskaras ar ievērojamām drošības, veselības un sociālajām problēmām, kas saistītas ar nelikumīgu narkotiku tirdzniecību un lietošanu. Tas būtiski ietekmē mūsu pilsētu un vietējo kopienu drošumu un drošību. Augošie, sarežģītie un vardarbīgie narkotiku tirgi palielina noziedzību, atkarību, pārdozēšanas gadījumu skaitu, infekcijas slimību izplatīšanos¹ un vides degradāciju, destabilizē kopienas² un noslogo publiskos resursus.

Nelikumīgu narkotiku ražošana, tirdzniecība un izplatīšana ir **pasauls mēroga noziedzīgs bizness, kas pieaug apmērā un pastāvīgi mainās**. Eiropas Savienībā puse no visbīstamākajiem noziedzīgajiem tīkliem iesaistās narkotiku nelikumīgā tirdzniecībā, un vairāk nekā divas trešdaļas no tiem izmanto vardarbību³. Pēdējos gados ir krasi palielinājušās **kokaīna plūsmas uz Eiropas ostām** vai nu tieši no Latīņamerikas, vai caur Rietumāfriku⁴. **Noziedzīgie tīkli izmanto informācijas tehnoloģijas un pielāgo savus darbības veidus**, lai izvairītos no atklāšanas un pielāgotos kontroles pasākumiem. Tie dažādo nelikumīgas tirdzniecības operācijas, novirzot tās uz mazāk kontrolētiem ceļiem, un paplašina savu klātbūtni tiešsaistē, savā labā izmantojot e-komercijas platformas, sociālos medijus, anonimizāciju un šifrēšanas rīkus. Šie noziedzīgie tīkli novirza un nelikumīgi tirgo narkotisko vielu prekursorus, arī pirmsprekursorus, lai ražotu sintētiskās narkotikas. Šie noziedznieki iefiltrējas mūsu sabiedrībā, **izmantojot vardarbību, ko īsteno arī nepilngadīgie**, un tas saasina sabiedrības nedrošību un destabilizē kopienas, ģimenes un ekonomiku.

Narkotiku lietošana joprojām rada nopietnas **veselības problēmas ES**, un jo īpaši tas skar jauniešus. Pieaugot kokaīna patēriņam un parādoties jaunām psihoaktīvajām vielām, pieaug **saindēšanās risks** un ar narkotikām saistītu nāves gadījumu skaits, kas 2023. gadā kopā sasniedza gandrīz 7500⁵. Šīs norises noslogo uzraudzības sistēmas un **kavē efektīvas ārstēšanas un kaitējuma mazināšanas centienus**. Pat sociāli integrētas sabiedrības grupas arvien vairāk izmanto stimulantus, piemēram, kokaīnu, kas var nopietni ietekmēt veselību un nodarīt ilgtermiņa kaitējumu. Narkotiku lietošana apdraud dažādu sabiedrības grupu veselību un sociālo stabilitāti, it īpaši to grupu veselību un sociālo stabilitāti, kuras jau ir neaizsargātā situācijā.

Visbeidzot, **narkotiku ražošana un nelikumīga tirdzniecība kaitē videi**, jo šajā procesā tiek izgāzti toksiski ķīmiskie atkritumi un iznīcinātas dzīvotnes, tādējādi ietekmējot vietējo kopienu dzīves telpu un apgrūtinot tiesībaizsardzību attiecībā uz narkotiku laboratoriju un atkritumu izgāztuvju drošu likvidāciju.

Šos draudus ikdienas dzīvē izjūt iedzīvotāji visās dalībvalstīs. Nesen veiktā Eiroparometra aptaujā četri no desmit respondentiem ziņoja, ka narkotiku nelikumīga tirdzniecība un narkotiku lietošana viņu teritorijās ir nopietnas problēmas, bet vairāk nekā trešdaļa aptaujāto uzskatīja, ka pēdējos gados problēmas ir palielinājušās⁶.

¹ Eiropas Savienības Narkotiku aģentūra (EUDA) (2025), "Eiropas 2025. gada ziņojums par narkotikām – tendences un aktualitātes".

² Eiropas Komisija (2024), "Eiroparometra aptauja par narkotiku ietekmi uz vietējām kopienām".

³ Eiropols (2024), "Decoding the EU's most threatening criminal networks" (ES vislielākā apdraudējuma noziedzīgo tīklu atšifrēšana).

⁴ UNODC, "World Drug Report 2025" (2025. gada ziņojums par narkotikām pasaulē).

⁵ EUDA (2025), "Eiropas 2025. gada ziņojums par narkotikām – tendences un aktualitātes".

⁶ Eiropas Komisija (2024), "Eiroparometra aptauja par narkotiku ietekmi uz vietējām kopienām".

Lai risinātu pieaugošās problēmas, kas saistītas ar narkotiku lietošanu un nelikumīgu tirdzniecību, Eiropas Savienībai ir vajadzīga vērīenīga pieeja politikai narkotiku jomā. Ar šo stratēģiju Komisija nosaka turpmāko virzību, kuras mērķis ir **aizsargāt iedzīvotāju labklājību, uzlabot sabiedrības veselību un nodrošināt drošību**, vienlaikus sekmējot **vairākdisciplīnu pieejas, lai novērstu kaitējumu, veicinātu noturīgas, plaukstošas kopienas un aizsargātu vidi**. Tā ir stratēģija, kas stiprinās **ES sagatavotību un reakciju uz pašreizējām un turpmākām problēmām, kas saistītas ar narkotikām**.

STRATĒGIJA NARKOTIKU JOMĀ: MĒRĶI UN PAMATPRINCIPI

Atkārtoti apstiprinot ES apņemšanos īstenot **līdzsvarotu un vairākdisciplīnu pieeju**, stratēģijas mērķis ir ierobežot narkotiku lietošanu un apkarot organizēto noziedzību, pastiprinot veselības, sociālos un drošības pasākumus, kuru pamatā ir **zinātniski pierādījumi**. Organizētās noziedzības grupējumi savā labā izmanto juridiskās nepilnības un politikas atšķirības, un **narkotiku** vide strauji mainās. Tāpēc stratēģija veicina **integrētu pieeju** politikai narkotiku jomā, atbalstot koordināciju ES, valstu, reģionālā un vietējā līmenī. Tajā ir savstarpēji sasaistīti reaģēšanas pasākumi drošības, veselības un sociālajā jomā, lai nodrošinātu aizsardzību no iespējamām narkotiku krīzēm, tā panākot iedzīvotāju un kopienu aizsardzību un kaitējuma samazināšanu.

Stratēģija veicina ieinteresēto personu visaptverošu sadarbību, izmantojot **visu sabiedrību aptverošu pieeju**, stiprinot nozaru un partneru sadarbību un aktīvi iesaistot pilsonisko sabiedrību.

Tā kā narkotiku ražošana, nelikumīga tirdzniecība un patēriņš ir savstarpēji saistītas norises un tā kā problēmas, kas saistītas ar situāciju narkotiku jomā, sniedzas pāri valstu robežām, stratēģija veicina **koordinētus starptautiskus reaģēšanas pasākumus** sadarbībā ar globālajiem partneriem. Stratēģijas mērķis ir veidot narkomānijas apkarošanas politiku ES un **valstu** līmenī un virzīt ES iesaisti **starptautiskā** mērogā.

Tās pamatā ir **pieci pīlāri**:

1) **uzlabot ES un valstu gatavību paredzēt** ar narkotikām saistītus veselības un drošības apdraudējumus un **reaģēt uz tiem**;

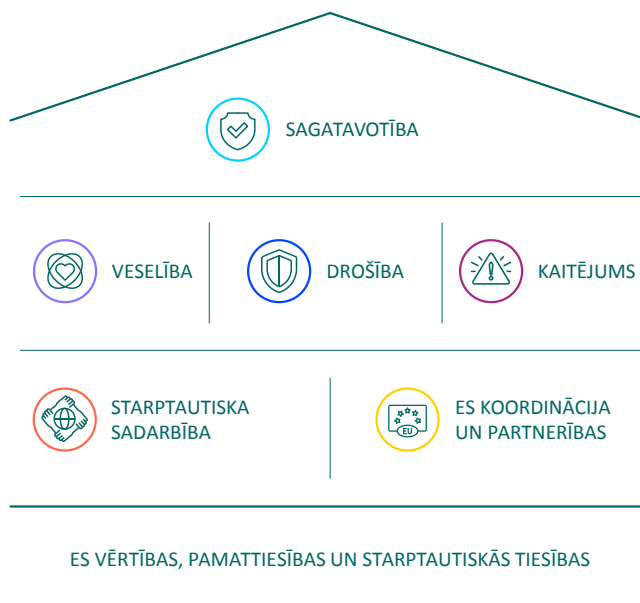
2) **aizsargāt sabiedrības veselību**, izmantojot uz pierādījumiem balstītas preventīvas pieejas un ārstēšanu;

3) **uzlabot drošību un aizsargāt sabiedrību**, vērsties pret narkotiku ražošana un nelikumīgu tirdzniecību un apkarojot noziedznieku iefiltrēšanos;

4) **novērst ar narkotikām saistīto kaitējumu**, lai aizsargātu indivīdus un sabiedrību, izmantojot pasākumus, kas novērš kaitējumu indivīda veselībai, kā arī sociālo un vides kaitējumu; kā arī

5) **veidot spēcīgas partnerības**, lai risinātu situāciju narkotiku jomā, it īpaši ar trešām valstīm un reģioniem.

Stratēģija **sakņojas ES vērtībās⁷ un pamattiesībās, kas nostiprinātas ES Pamattiesību hartā⁸**. Tās pamatā ir starptautiskās tiesības, it īpaši starptautiskās narkotiku kontroles konvencijas, Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūti, un to piemēro saskaņā ar starptautiskajām cilvēktiesībām. Stratēģija ir saskaņota ar tādām globālām saistībām kā Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās

⁷ It īpaši tajās, kas noteiktas Līguma par Eiropas Savienību 2. pantā.

⁸ Eiropas Savienības Pamattiesību harta (OV C 326, 26.10.2012., 391. lpp.).

asamblejas 2016. gada īpašās sesijas noslēguma dokuments⁹, 2019. gada ministru deklarācija¹⁰, augsta līmeņa deklarācija par 2024. gada vidusposma pārskatīšanu¹¹ un ANO Ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam¹².

Stratēģijas pamatā ir ES stratēģijas un rīcības plāna narkotiku jomā 2021.–2025. gadam izvērtējums¹³, kurā uzsvērtā tās nozīme, vienlaikus norādot, ka ir vajadzīga uz rezultātiem vērsta pieeja. Tā balstās uz situācijas uzraudzību narkotiku jomā, ko veic attiecīgās ES aģentūras, it īpaši Eiropas Savienības Narkotiku aģentūra (*EUDA*), kura ir plaši atzīts zinātniskās izcilības centrs ar narkotikām saistītos jautājumos un kurai ir uzticēta jauna būtiska loma ES sagatavotības uzlabošanā, pastiprinot tās pilnvaras¹⁴, kā arī Eiropols, kas sniedz spēcīgu un uz izlūkdatiem balstītu analīzi, lai atbalstītu tiesībsardzības centienus. Tajā ir ietverts būtisks pienesums no pastāvīga dialoga ar dalībvalstīm un īpašiem darbsemināriem Padomes darba sagatavošanas struktūrā, kas atbild par politiku narkotiku jomā, kā arī vērtīgs ieguldījums no pilsoniskās sabiedrības grupām, piemēram, Pilsoniskās sabiedrības foruma par narkotikām. Stratēģija ir svarīgs Eiropas iekšējās drošības stratēģijas (*ProtectEU*)¹⁵ nodevums un atbilst sagatavotības savienības stratēģijai¹⁶, Eiropas veselības savienībai¹⁷, arī pastiprinātajai ES veselības drošības sistēmai¹⁸, un Komisijas priekšlikumam par jauniem noteikumiem narkotisko vielu prekursoru jomā¹⁹.

Ņemot vērā izvērtējuma rezultātus, kuros uzsvērtā nepieciešamība ierosināt **operatīvu atbildes reakciju** uz situāciju narkotiku jomā, Komisija papildina stratēģiju ar īpašu **ES rīcības plānu cīņai pret narkotiku nelikumīgu tirdzniecību**, lai sagrautu organizētās noziedzības tīklus, kas nodarbojas ar narkotiku nelikumīgu tirdzniecību, vēršoties pret to ceļiem un noziedzīgajām metodēm. Pamatojoties uz stratēģijā noteiktajām prioritātēm, rīcības plānā ir izklāstītas steidzamas

⁹ Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas 2016. gada īpašās sesijas (*UNGASS*) par narkotiku problēmu pasaulē noslēguma dokuments “Mūsu kopīgā apņemšanās efektīvi risināt un apkarot narkotiku problēmu pasaulē”.

¹⁰ 2019. gada ministru deklarācija par mūsu rīcības stiprināšanu valstu, reģionālajā un starptautiskajā līmenī, lai paaugstinātu mūsu kopīgās apņemšanās risināt un apkarot globālo narkotiku problēmu īstenošanu.

¹¹ Narkotisko vielu komisijas augsta līmeņa deklarācija par 2024. gada vidusposma pārskatu pēc 2019. gada ministru deklarācijas.

¹² Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā asambleja (ANO Ģenerālā asambleja), “Pārveidosim mūsu pasauli: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam”, A/RES/70/1, 2015. gada 21. oktobris.

¹³ Komisijas dienestu darba dokuments “Executive Summary of the Evaluation of the EU Drugs Strategy 2021-2025 and EU Drugs Action Plan 2021-2025” (ES stratēģijas narkotiku jomā 2021.–2025. gadam un ES rīcības plāna narkotiku jomā 2021.–2025. gadam novērtējuma kopsavilkums) (SWD(2025) 188 final); Komisijas dienestu darba dokuments “Evaluation of the EU Drugs Strategy 2021-2025 and EU Drugs Action Plan 2021-2025” (ES stratēģijas narkotiku jomā 2021.–2025. gadam un ES rīcības plāna narkotiku jomā 2021.–2025. gadam novērtējums) (SWD(2025) 187 final).

¹⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/ip_23_1936.

¹⁵ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par *ProtectEU*: Eiropas iekšējās drošības stratēģija (COM(2025) 148 final).

¹⁶ Kopīgais paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par Eiropas sagatavotības savienības stratēģiju (JOIN(2025) 130 final).

¹⁷ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Eiropas veselības savienība: kopīga rīcība cilvēku veselības labā (COM(2024) 206 final).

¹⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/2371 (2022. gada 23. novembris) par nopietniem pārrobežu veselības apdraudējumiem un ar ko atceļ Lēmumu Nr. 1082/2013/ES (Dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 314, 6.12.2022., 26.–63. lpp.).

¹⁹ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, kura attiecas uz narkotisko vielu prekursoru uzraudzību un kontroli un ar kuru atceļ Regulu (EK) Nr. 273/2004 un (EK) Nr. 111/2005, COM(2025) 747 final.

konkrētas darbības, kas ES līmenī jāveic laikposmā no 2026. līdz 2030. gadam. Šis rīcības plāns ietver 19 operatīvās darbības, kas galvenokārt palīdzēs izpildīt stratēģisko apņemšanos stiprināt ES drošību, kā arī uzlabot sagatavotību, novērst kaitējumu, ko rada jauniešu vervēšana, un veidot spēcīgas partnerības, lai vērstos pret narkotiku nelikumīgu tirdzniecību.

I. SAGATAVOTĪBAS UN REAKCIJAS UZLABOŠANA

Nelikumīgo narkotiku piedāvājuma un pieprasījuma dinamika strauji mainās, un to veicina ietekmīgi globālie noziedzīgie tīkli un ģeopolitiskās un tehnoloģiskās norises²⁰. Strauji parādās jaunas, potenciāli toksiskākas un lielāku atkarību izraisošas psihoaktīvās vielas, palielinot saindēšanās un ar narkotikām saistītu nāves gadījumu risku. Ir ļoti svarīgi uzlabot Eiropas sagatavotību, lai risinātu ar narkotikām saistītos veselības, sociālos un drošības aspektus.

1. stratēģiskā prioritāte – stiprināt ES sagatavotības līmeni ar narkotikām saistītu draudu novēršanai

ES ir jāpastiprina ES situācijas uzraudzība narkotiku jomā, atjauninot datu vākšanas, analīzes un izplatīšanas sistēmas un tīklus, lai labāk prognozētu jaunas problēmas narkotiku jomā un reaģētu uz tām, arī izmantojot sagatavotības pasākumus un citus uz pierādījumiem balstītus reaģēšanas pasākumus.

1.1. Risku apzināšanās un uz nākotni vērstas ES pieejas pastiprināšana

ES situācijas apzināšanos var stiprināt, uzlabojot tās spēju ātri analizēt jaunās tendences un kopīgot datus par tām. EUDA nodrošina būtiskus instrumentus, piemēram, Eiropas kriminālistikas un toksikoloģijas laboratoriju tīklu, kas ir efektīvi jāizvērs, lai uzlabotu ES sagatavotību.

ES aģentūrām, īpaši EUDA un Eiropolam, ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm būtu jāuzlabo ES līmeņa uzraudzības savlaicīgums attiecībā uz situāciju narkotiku jomā. EUDA palīdzēs dalībvalstīm uzlabot vienotu datu vākšanu, izmantojot tādus avotus kā ES Statistikas biroja (Eurostat) ģeotelpiskās izlūkošanas instrumenti un Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra (ECDC) dati. Tā izmantos inovatīvas pieejas, lai apzinātu agrīnus signālus, kas norāda uz izmaiņām situācijā narkotiku jomā, pamatojoties uz esošo datu analīzi par neatliekamas hospitalizācijas gadījumiem, šļirču atliekām vai sadzīves notekūdeņiem.

Ņemot vērā jaunu narkotisko vielu straujo un pastāvīgo parādīšanos, būtiska nozīme ir **ātrai informācijas apmaiņai visā ES**. Šajā nolūkā EUDA modernizēs ES Agrīnās brīdināšanas un reaģēšanas sistēmu, lai ātri identificētu jaunas psihoaktīvas vielas, uzraudzītu to sastāvu un iedarbīgumu, novērtētu to radīto kaitējumu un sistemātiski sniegtu dalībvalstīm šo informāciju. Eiropas kriminālistikas un toksikoloģijas laboratoriju tīkls atbalstīs šo informācijas apmaiņu un nodrošinās ES speciālās zināšanas. Turklāt noteiktos nopietna pārrobežu veselības apdraudējuma gadījumos dalībvalstu iestādēm vai Komisijai ir jāizziņo brīdinājums Agrīnās brīdināšanas un reaģēšanas sistēmā²¹, lai garantētu efektīvāku reaģēšanu.

²⁰ Eiropols (2025), "Eiropas Savienības smagās un organizētās noziedzības draudu novērtējums: smagās un organizētās noziedzības mainīgā DNS".

²¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/2371 (2022. gada 23. novembris) par nopietniem pārrobežu veselības apdraudējumiem un ar ko atceļ Lēmumu Nr. 1082/2013/ES (OV L 314, 6.12.2022., 26. lpp.).

Visbeidzot, ES un dalībvalstīm būtu jāstiprina savas **prognozēšanas spējas**, izmantojot jaunas un esošās datu sistēmas. Tas palīdzēs prognozēt narkotiku tendenču attīstību vidējā termiņā un ilgtermiņā, piemēram, digitalizācijas ietekmi, riskus jauniešiem un sintētisko narkotiku pieaugumu. *EUDA* pastiprinās potenciālo scenāriju analīzi un prognozēšanu, lai apzinātu vājās vietas narkotiku tirgos, arī digitalizācijas ietekmi, jaunu sintētisko narkotiku iespējamo ietekmi un problēmas, ko rada izmaiņas politikā.

1.2. ES reaģēšanas spēju uzlabošana

ES ir jābūt labāk sagatavotai reaģēt uz jauniem draudiem, kas saistīti ar narkotikām. Šajā nolūkā *EUDA* sadarbībā ar valstu ekspertiem **izstrādās novērtējumus par jauniem veselības un drošības draudiem, kas saistīti ar narkotikām**. Novērtējumi ietvers skaidras reaģēšanas iespējas, kas palīdzēs mazināt draudus gan valstu, gan ES līmenī²². ES sagatavotībai ir jāaptver jaunu un iedarbīgu sintētisko narkotiku pieaugums. Tāpēc *EUDA* sāks veikt draudu novērtējumu saistībā ar ļoti iedarbīgiem sintētiskajiem opioīdiem Eiropā.

Turklāt, papildinot ES centienus, kas ir daļa no ES prevencijas, sagatavotības un reaģēšanas plāna veselības krīžu gadījumā²³, dalībvalstīm būtu jāizstrādā **valsts sagatavotības un reaģēšanas pasākumi**. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka to sistēmas var paredzēt, novērst un mazināt draudus, arī ātri izvietojot medicīniskos pretlīdzekļus un kaitējuma mazināšanas materiālus.

Izmantojot **Eiropas brīdināšanas sistēmu narkotiku jomā**²⁴, *EUDA* arī izdos mērķorientētus ātros veselības un drošības brīdinājumus par nopietniem ar narkotikām saistītiem riskiem, piemēram, ļoti iedarbīgām sintētiskajām narkotikām. Šī brīdināšanas sistēma veicinās efektīvu un savlaicīgu riska paziņošanu, sasaistot to ar valstu brīdināšanas sistēmām un tieši uzrunājot veselības aprūpes speciālistus un tiesībsardzības iestāžu darbiniekus.

1.3. Pētniecības centienu apvienošana

Centieni ES un valstu līmenī būtu jākoncentrē uz to, lai uzlabotu izpratni par pētniecības nepilnībām, kas saistītas ar narkotiku lietošanu, ārstēšanas iespējām, polinarkomāniju, psihoemocionālās veselības traucējumiem un narkotiku nelikumīgas tirdzniecības ietekmi uz sabiedrību. Izmantojot pētniecības dialogus²⁵, ES vēlas veicināt **zināšanu apmaiņu un noteikt pētniecības prioritātes**. *EUDA* izveidos ar narkotikām saistītu pētījumu datubāzi un zināšanu kopienu, apvienojot politikas veidotājus, zinātniekus, pilsonisko sabiedrību un nozares ekspertus, lai novērstu būtiskus robus zināšanās. Lai veicinātu drošības nozares inovāciju, kas sniedz tiešu labumu tiesībsardzības iestādēm, Eiropas Komisija apzinās tiesībsardzības iestāžu

²² Sinerģijā ar prevencijas, sagatavotības un reaģēšanas plānošanas novērtējumu, kā paredzēts Regulas (ES) 2022/2371 par nopietniem pārrobežu veselības apdraudējumiem 8. pantā.

²³ Komisijas dienestu darba dokuments par Savienības prevencijas, sagatavotības un reaģēšanas plānu veselības krīzes gadījumā (*Commission Staff Working Document introducing the Union prevention, preparedness and response plan for health crisis*), SWD(2025) 393 final.

²⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/1322 (2023. gada 27. jūnijs) par Eiropas Savienības Narkotiku aģentūru (*EUDA*) un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 1920/2006 (OV L 166, 30.6.2023., 6. lpp.), 13. pants.

²⁵ Ikgadēja informācijas apmaiņa par pētniecību narkotiku jomā, kas notiek Narkotiku jautājumu horizontālās darba grupas ietvaros, lai stiprinātu politikas un pētniecības saiknes un sadarbību ES līmenī. Šis informācijas apmaiņas mehānisms ir izveidots saskaņā ar Padomes 2009. gada decembra secinājumiem par ES pētniecības spēju stiprināšanu nelegālo narkotiku jomā (17177/09).

steidzamās tehnoloģiskās un operatīvās vajadzības, lai apkarotu organizēto noziedzību, arī narkotiku tirdzniecību.

Inovācija joprojām ievērojami palīdz novērst jaunus veselības un drošības draudus, ko rada narkotikas, piemēram, jaunas psihoaktīvās vielas un jauni lietošanas veidi, to skaitā veipošana. Izmantojot jaunās tehnoloģijas un mākslīgo intelektu (MI), ES un dalībvalstīm būtu jānodrošina pienācīgs finansējums inovācijai, uzlabojot atklāšanas tehnoloģijas, kurās integrēts MI, lai ātri identificētu prekursorus pie ES robežām un palīdzētu tiesībsardzības iestādēm sagraut narkotiku ražošanu. Komisija ar Eiropola un *EUDA* atbalstu koordinēs inovatīvas prakses izplatīšanu tiem, kas strādā narkotiku apkarošanas nozarē. Lai uzlabotu izlūkdatu ainu, ir jāpaplašina inovatīvi instrumenti **ražotņu lauku apgabalos, tirdzniecības koridoru un vides riska zonu apzināšanai**. Būtu jānodrošina apmācība, lai uzlabotu tiesībsardzības iestāžu tehniskās prasmes, kā arī pastāvīgi jāveic pētījumi, lai pilnveidotu izlūkdatu ainu, nodrošinot visaptverošu izpratni un efektīvu reakciju uz problēmām, kas saistītas ar narkotikām.

Izmantojot ES pētniecības un inovācijas finansēšanas programmas, Komisija veicinās pētniecību, lai izprastu narkotiku lietošanas izraisītus traucējumus un uzvedības modeļus, vienlaikus arī veicinot inovatīvas terapijas, kas paredzētas stimulantu lietošanai, un medicīniskos nolūkos droši izmantojot opioīdus un psihoaktīvās vielas. Lai optimizētu veselības aprūpes un sociālās sistēmas, ir būtiski veicināt digitālo rīku un veselības aprūpes lietošanu.

Šajā kontekstā Eiropas veselības datu telpa (EVDT) atvieglos drošu piekļuvi elektroniskajiem veselības datiem visās dalībvalstīs, atbalstot pētniecību, inovāciju un sabiedriskās politikas veidošanu attiecībā uz veselības tendencēm, kas saistītas ar narkotikām, ārstēšanas rezultātiem un jaunu psihoaktīvo vielu ietekmi²⁶.

Galvenās prioritātes

Komisijai un dalībvalstīm ar attiecīgo ES aģentūru atbalstu būtu:

- jāveicina zināšanu apmaiņa un pētniecības prioritāšu noteikšana, izmantojot pētniecības dialogus;
- jākoordinē operatīvais atbalsts un inovatīvas prakses un risinājumu izplatīšana attiecīgajiem dalībniekiem narkotiku apkarošanas nozarē.

Saskaņā ar paplašinātajām pilnvarām *EUDA*:

- uzlabos ES agrīnās brīdināšanas sistēmu, lai ātri un sistemātiski identificētu jaunas psihoaktīvās vielas un izplatītu šo informāciju dalībvalstīm;
- ieviesīs Eiropas brīdināšanas sistēmu narkotiku jomā, lai izdotu mērķorientētus ātros veselības un drošības brīdinājumus par nopietniem ar narkotikām saistītiem riskiem;
- izstrādās novērtējumus par jauniem veselības un drošības draudiem, kas saistīti ar narkotikām, un veiks īpašu draudu novērtējumu par ļoti iedarbīgiem sintētiskajiem opioīdiem Eiropā;

²⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2025/327 (2025. gada 11. februāris) par Eiropas veselības datu telpu un ar ko groza Direktīvu 2011/24/ES un Regulu (ES) 2024/2847 (OV L, 2025/327, 5.3.2025.).

- uzlabos situācijas narkotiku jomā savlaicīgu uzraudzību, paplašinot ES mēroga datu vākšanu, it īpaši pamatojoties uz ātrajiem ziņojumiem no *Reitox* tīkla valstu koordinācijas centriem²⁷.

Dalībvalstis tiek mudinātas:

- izstrādāt valsts sagatavotības un reaģēšanas pasākumus ar darbībām, kuru mērķis ir paredzēt un mazināt jaunus un potenciālus ar narkotikām saistītus draudus.

II. SABIEDRĪBAS VESELĪBAS AIZSARDZĪBA

Sabiedrības veselību būtiski ietekmē daudzveidīgu un iedarbīgu nelikumīgo narkotiku pieejamības un lietošanas pieaugums. **Tāpēc ES reakcijai uz nelikumīgu narkotiku lietošanu joprojām ir primāri jābūt vērstai uz pieprasījuma samazināšanu.** Līdztekus kaitējuma mazināšanas centieniem būtu jāstrādā pie visaptveroša pasākumu klāsta, lai sasniegtu trīs galvenos mērķus: samazinātu narkotiku lietošanu, nodrošinātu visiem pieejamu ārstēšanu un atbalstītu cilvēku ar narkotiku lietošanas izraisītiem traucējumiem atveseļošanās un sociālo reintegrāciju.

2. stratēģiskā prioritāte – īstenot uz pierādījumiem balstītu profilaksi un risku apzināšanos

ES būtu aktīvi jāiesaistās narkotiku lietošanas novēršanā un samazināšanā, īstenojot un paplašinot stingrus profilakses un izpratnes veicināšanas pasākumus visās dalībvalstīs, vienlaikus paplašinot uz pierādījumiem balstītus un efektīvus veselības intervences pasākumus.

2.1. Efektīvu profilakses darbību stiprināšana

Uz pierādījumiem balstītai profilaksei vajadzētu būt ES sabiedrības veselības politikas centrā, lai samazinātu riskus, kas saistīti ar atkarību no narkotikām un narkotiku radīto kaitējumu. Tāpēc dalībvalstīm būtu **jāpastiprina vispārējie profilakses pasākumi.** Agrīnās profilakses programmām būtu jāveido noturība, jāpalielina veselībpratība un jāveicina dzīvesprasmes un veselīgs dzīvesveids. Būtu jāīsteno **vides profilakses** darbības, lai samazinātu cilvēku saskari ar narkotiku lietošanu un atkarību no tām²⁸. Lai būtiski stiprinātu iedzīvotāju noturību, profilakses pasākumi narkotiku lietošanas novēršanai ir jāintegrē intervences pasākumos, kas vērsti uz citiem kritiskiem veselības faktoriem, piemēram, tabakas lietošanu un kaitīgu alkohola patēriņu, kā arī visaptverošās veselības veicināšanas iniciatīvās.

Komisija pastiprinās darbu pie profilaktiskās veselības, īstenojot iniciatīvas, kas ir vērstas uz sirds un asinsvadu slimībām un psihoemocionālo veselību, saskaņā ar ES iniciatīvu nepārnēsājamo slimību jomā “Veselīgāka sabiedrība”²⁹. Šī pieeja palīdz samazināt narkotiku lietošanu un stiprināt psihoemocionālās veselības noturību pret narkotiku lietošanas izraisītiem traucējumiem. Komisija atbalsta dalībvalstis ar visaptverošu pieeju psihoemocionālajai veselībai, proti, ar īpašu

²⁷ Eiropas Narkotiku un narkomānijas informācijas tīkls (“*Reitox* tīkls”).

²⁸ Intervences, kas attiecas uz apkārtējo vidi, ir regulatīvi, ekonomiski un fiziski pasākumi, kuru mērķis ir mainīt kultūras, sociālo, fizikālo un ekonomisko kontekstu, kurā cilvēki pieņem lēmumus (par narkotiku lietošanu), un atbalstīt veselīgākas izvēles.

²⁹ [“Veselīgāka sabiedrība” – ES iniciatīva nepārnēsājamo slimību jomā – Sabiedrības veselība.](#)

paziņojumu³⁰, kurā galvenā uzmanība pievērsta neaizsargātām grupām un nevienlīdzībai veselības jomā. Galvenās iniciatīvas ietver dalībvalstu spēju veidošanu sadarbībā ar Pasaules Veselības organizāciju (PVO)³¹ un *EU-PROMENS*³² izveidi; *EU-PROMENS* ir apmācības un apmaiņas programma psihoemocionālās veselības jomā, kurā galvenā uzmanība ir pievērsta neaizsargātu grupu atbalstam.

Tajā pašā laikā ir jāuzlabo iedzīvotāju izpratne par veselības un drošības riskiem, kas saistīti ar narkotiku lietošanu, ražošanu un nelikumīgu tirdzniecību. Nopietnas bažas rada tas, ka pieaug stimulantu, piemēram, kokaīna, lietošana, kas ne tikai rada būtiskas problēmas sabiedrības veselībai, to skaitā ilgtermiņa veselības riskus³³, bet arī drošības problēmas attiecībā uz vardarbību un noziedzību, kas saistīta ar kokaīna tirgu³⁴. Tāpēc ES būtu jāatbalsta uz pierādījumiem balstītas izpratnes veicināšanas darbības. Lai efektīvāk risinātu šos jautājumus, *EUDA* palīdzēs dalībvalstīm **izstrādāt efektīvas izpratnes veicināšanas darbības**, kas vērstas uz prioritārajām jomām, arī kokaīna lietošanu un iedarbīgām jaunām sintētiskajām narkotikām.

Turklāt dalībvalstīm būtu jākoncentrējas uz tādu **mērķorientētu profilakses pasākumu** izveidi un popularizēšanu, kuri ir izstrādāti tieši grupām, kas ir īpaši neaizsargātas pret saskari ar nelikumīgām narkotikām. To vidū ir jaunieši, kuri ir pakļauti narkotiku izmēģināšanas riskam vai kuri jau tās izmēģina, un cilvēki ar akūtiem un hroniskiem psihoemocionālās veselības traucējumiem. Mērķorientētas profilakses darbības būtu jābalsta uz zinātni un jāpielāgo konkrētiem sociālekonomiskiem un kultūras kontekstiem, un tās būtu jāīsteno dažādās vidēs, piemēram, skolās, sporta nodarbībās, naktsdzīvē, internetā un sociālo mediju platformās, kā arī cietumos.

2.2. Pierādījumu par efektīvām profilakses darbībām izplatīšana

ES būtu jāveicina **uz pierādījumiem balstītu izpratnes veicināšanas un profilakses programmu** īstenošana, jaunu intervences pasākumu uzraudzība, to efektivitātes pārskatīšana un paraugprakses izplatīšana.

Visās dalībvalstīs būtu jāstiprina spēkā esošo profilakses **kvalitātes standartu** īstenošana. Praktiskus norādījumus par efektīvu profilaksi sniedz minimālie kvalitātes standarti pieprasījuma samazināšanai, Eiropas narkomānijas profilakses kvalitātes standarti, Apvienoto Nāciju Organizācijas Narkotiku un noziedzības novēršanas biroja (*UNODC*) / PVO starptautiskie narkomānijas profilakses standarti un Eiropas profilakses programma. Būtu jāpastiprina valstu centieni uzlabot profilakses, ārstēšanas un aprūpes kvalitāti, izstrādājot apmācības moduļus praktiķiem, veselības aprūpes speciālistiem, sociālajiem darbiniekiem, tiesībsargāšanas iestādēm un lēmumu pieņēmējiem.

3. stratēģiskā prioritāte – uzlabot ārstēšanu, atveseļošanu un reintegrāciju

³⁰ [Garīgā veselība – Sabiedrības veselība – Eiropas Komisija](#).

³¹ [who.int/europe/activities/partnering-with-the-european-union-\(eu\)-to-tackle-mental-health-challenges](#).

³² [Projekta EU-PROMENS lapa – EU-PROMENS](#).

³³ *EUDA* (2025), “Eiropas 2025. gada ziņojums par narkotikām – *tendences un aktualitātes*”.

³⁴ *EUDA* un Eiropols (2024), “EU Drug Markets Analysis: Key insights for policy and practice” (ES narkotiku tirgus analīze: galvenās atziņas par politiku un praksi).

Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka cilvēkiem, kuri lieto narkotikas, ir piekļuve veselības un sociālajai aprūpei, nodrošinot cenas ziņā pieejamu ārstēšanu, kas ir salāgota ar reintegrācijas un sociālās iekļaušanas darbībām.

3.1. Vieglāka piekļuve brīvprātīgām, integrētām un pielāgotām ārstēšanas iespējām

Cilvēkiem, kuri lieto narkotikas, vajadzētu būt vieglai un savlaicīgai **piekļuvei cenas ziņā pieejamai, kvalitatīvai un pielāgotai ārstēšanai** saskaņā ar tiesībām uz aprūpi, kas noteiktas Eiropas sociālo tiesību pīlārā³⁵. Tā kā aprītē ir dažādas nelikumīgas narkotikas, nepietiekama ārstēšanas pieejamība un piemērošana nelabvēlīgi ietekmē veselību.

Tāpēc valstu un reģionālajām veselības aprūpes sistēmām būtu jācenšas visā Eiropā, arī mazāk attīstītos reģionos, lauku un attālos apvidos un ES tālākajos reģionos, uzlabot savu spēju nodrošināt efektīvus un uz cilvēkiem vērstus ārstēšanas un atveseļošanās pakalpojumus, kas tiek sniegti narkotiku lietošanas izraisītu traucējumu gadījumā. Tā kā indivīdu vajadzības atšķiras, dalībvalstis tiek mudinātas aprūpes nepārtrauktības ietvaros piedāvāt **plašu un uz pierādījumiem balstītu ārstēšanas iespēju klāstu**. Tas ietver integrētus pakalpojumus personām, kuras saskaras ar polinarkomāniju, un personām, kurām vienlaikus ir gan narkotiku izraisītas problēmas, gan psihoemocionālās veselības problēmas³⁶. Lai risinātu stimulantu, piemēram, kokaīna, lietošanas problēmu, ir vajadzīgas papildu ārstēšanas iespējas. Integrētiem narkotiku lietotāju ārstēšanas pakalpojumiem būtu jāapvieno veselības, sociālās un attiecīgā gadījumā tiesībaizsardzības iestādes, lai atspoguļotu veselības, sociālās labklājības un drošības savstarpējo saistību.

Turklāt dalībvalstīm būtu jāpastiprina ar narkotikām saistīta profilakse, ārstēšana un aprūpe cietumos, lai novērstu narkotiku lietošanas lielāku izplatību cietumos salīdzinājumā ar iedzīvotājiem kopumā. Ārstēšana, rehabilitācija un atveseļošanās ir jāturpina gan ieslodzījuma laikā, gan pēc atbrīvošanas.

Eiropā piekļuvei ārstēšanai vajadzētu būt **brīvprātīgai** un kvalitatīvai. Dalībvalstīm būtu jāuzlabo **sniegtās ārstēšanas kvalitāte**, lai tā atbilstu jaunākajiem zinātniskajiem pierādījumiem un mainīgajām sabiedrības vajadzībām. Tāpēc dalībvalstis tiek mudinātas atjaunināt un īstenot minimālos kvalitātes standartus narkotiku pieprasījuma samazināšanas jomā, ko Padome pieņēma 2015. gadā³⁷, un sadarboties ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām un līdzinieku grupām. EUDA atbalstīs šos centienus, novērtējot intervences pasākumu kvalitāti valsts, reģionālā un vietējā līmenī (ES kvalitāte) un izstrādājot **ES mēroga visaptverošus norādījumus par kvalitātes standartiem**.

3.2. Reintegrācijas un sociālās iekļaušanas veicināšana

Narkotiku lietotāju ārstēšanas pakalpojumi būtu jāpapildina ar darbībām, kas stimulē atveseļošanos un sociālo reintegrāciju, veicinot visu sabiedrību aptverošu pieeju. Lai novērstu to,

³⁵ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropadomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas sociālo tiesību pīlāra izveide" (COM(2017)0250 final).

³⁶ Padomes 2023. gada decembra secinājumi par cilvēkiem, kuriem ir narkotiku lietošanas izraisīti traucējumi, kas ir vienlaicīgi ar citiem psihoemocionālās veselības traucējumiem (16112/23).

³⁷ Padomes 2018. gada septembra secinājumi par ES Narkomānijas apkarošanas rīcības plāna 2013.–2016. gadam īstenošanu attiecībā uz minimālajiem kvalitātes standartiem narkotiku pieprasījuma samazināšanā Eiropas Savienībā; dok. 11985/15.

ka cilvēki cieš no sistēmas nepilnībām, ir būtiski veicināt aktīvu sadarbību starp veselības, sociālajiem, nodarbinātības, jaunatnes un kaitējuma mazināšanas dienestiem.

Narkotiku lietošana var būt gan sekas, gan sociālās atstumtības cēlonis. Dalībvalstīm ir jāuzlabo to **cilvēku reintegrācija** sabiedrībā un darba tirgū, kuriem ir narkotiku lietošanas izraisīti traucējumi. Tas palīdz samazināt narkotiku lietošanu un recidīva risku pēc ārstēšanas. Lai atbalstītu šos centienus, Komisija veicinās neaizsargātā situācijā esošu cilvēku, arī narkotiku lietotāju, sociālekonomisko integrāciju, izmantojot pašreizējos un turpmākos ES izdevumu instrumentus, piemēram, Eiropas Sociālo fondu Plus (ESF+) un Eiropas Reģionālās attīstības fondu (ERAF), vai ierosinātos valstu un reģionālos partnerības plānus laikposmam pēc 2028. gada.

Sociālie pasākumi var arī radīt reālas pārmaiņas cilvēkiem, kuri lieto narkotikas, it īpaši tiem, kuri ir pakļauti arī nabadzības, sociālās atstumtības vai bezpajumtniecības riskam. Dalībvalstis tiek mudinātas **īstenot sociālā atbalsta pasākumus, kas ir paredzēti cilvēkiem, kuri lieto narkotikas**, arī izmantojot kopienas un līdzinieku vadītus projektus, kas saistīti ar atveseļošanos, mājokļiem, palīdzību psihoemocionālās veselības jomā un darba iespējām. Komisija pastiprinās pasākumus, lai pievērstos atstumtības daudzajām dimensijām un strukturālajiem cēloņiem un stiprinātu piekļuvi sociālajiem un atbalsta pakalpojumiem, arī saistībā ar gaidāmo ES nabadzības novēršanas stratēģiju. Turklāt saskaņā ar **Eiropas platformu bezpajumtniecības apkarošanai** Komisija visās politikas jomās noteiks neaizsargātu grupu, to skaitā narkotiku lietotāju, vajadzības un apkaros bezpajumtniecību.

Būtiski ir integrēt drošības un sociālo politiku. Alternatīvas pirmstiesas apcietinājumam³⁸ un piespiedsankcijām³⁹ var veicināt personu, kas izdarījušas ar narkotikām saistītus noziedzīgus nodarījumus, sociālo reintegrāciju, palīdzēt samazināt recidīvu iespēju, mazināt stigmatizāciju un, iespējams, samazināt tiesu izmaksas, vienlaikus uzlabojot rezultātus drošības jomā. Dalībvalstīm būtu **jāstiprina un jāpaplašina šādu alternatīvu pieejamība**, lai labāk savienotu noziedzīgās, sociālās un veselības aprūpes sistēmas, it īpaši jauniešiem.

Lai zinātniskos pierādījumus un paraugpraksi izplatītu plašākam speciālistu lokam, *EUDA* ieviesīs jaunu mācību platformu *PLATO 2.0*, kuras ietvaros tiks darītas pieejamas paplašinātas un pielāgotas e-mācību iespējas sociālās reintegrācijas jomā.

Galvenās prioritātes

Komisija:

- **pastiprinās centienus profilaktiskās veselības aprūpes jomā, izvēršot ES iniciatīvu nepārnēsājamo slimību jomā “Veselīgāka sabiedrība”;**
- **turpinās īstenot savus pamatprojektus saskaņā ar paziņojumu par visaptverošu pieeju psihoemocionālajai veselībai.**

EUDA:

³⁸ Komisijas Ieteikums (ES) 2023/681 (2022. gada 8. decembris) par to aizdomās turēto un apsūdzēto procesuālajām tiesībām, kuriem piemēro pirmstiesas apcietinājumu, un par ieslodzījuma materiālajiem apstākļiem (OV L 86, 24.3.2023., 44. lpp.).

³⁹ Alternatīvas piespiedu pasākumiem definē kā pasākumus, kas ietver kādu rehabilitācijas elementu vai kas izpaužas kā neiejaukšanās (piemēram, lēmums necelt apsūdzību vai nesākt kriminālvajāšanu), un pasākumus, ko izmanto brīvības atņemšanas vai cita soda vietā (piemēram, nosacīts sods ar ārstēšanu no narkomānijas).

- palīdzēs dalībvalstīm izstrādāt efektīvas izpratnes veicināšanas darbības attiecībā uz narkotiku lietošanas un narkotiku tirdzniecības ietekmi;
- izstrādās un veicinās ES mēroga visaptverošus norādījumus par minimālajiem kvalitātes standartiem un konsultēs dalībvalstis par efektīvu profilakses un ārstēšanas pasākumu īstenošanu.

Dalībvalstis tiek mudinātas:

- pastiprināt vispārējo un vides veselības profilaksi un izstrādāt un īstenot uz pierādījumiem balstītas profilakses darbības, kas īpaši paredzētas neaizsargātā situācijā esošām grupām un jauniešiem;
- stiprināt uz pierādījumiem balstītu ārstēšanas iespēju pieejamību, kas ir integrēta aprūpes nepārtrauktībā, un risināt stimulantu pastiprināto lietošanu;
- veicināt to cilvēku integrāciju, kuri lieto narkotikas, izmantojot sociālā atbalsta pasākumus, kā arī stiprināt un paplašināt pirmstiesas apcietinājuma un piespiedsankciju alternatīvu pieejamību gadījumos, kad ir izdarīti ar narkotikām saistīti nodarījumi.

III. DROŠĪBAS UZLABOŠANA UN SABIEDRĪBAS AIZSARDZĪBA

Narkotiku tirdzniecības tīkli darbojas visā pasaulē, īsteno vardarbību un korupciju, iefiltrējas likumīgajā ekonomikā un nodara kaitējumu sabiedrībai. Nelikumīgas tirdzniecības tīkli Eiropas Savienībā ieved vēl nepieredzētu daudzumu kokaīna, kā arī citas nelikumīgas narkotikas. Ar narkotikām saistītā noziedzība ir jānovērš un jālikvidē, lai sagrautu noziedzīgos tīklus, tirdzniecības ceļus un narkotiku ražotnes.

Stratēģija piedāvā visaptverošu satvaru situācijas risināšanai narkotiku jomā, galveno uzmanību pievēršot svarīgākajām problēmām, kas saistītas ar narkotiku nelikumīgu tirdzniecību. To papildina īpašs rīcības plāns, kurā noteiktas konkrētas prioritārās darbības, kas jāpilnveido vai jāpastiprina. Rīcības plāna mērķis ir uzlabot drošību, reaģējot uz pašreizējo situāciju narkotiku jomā, un to var papildināt ar citiem pasākumiem atkarībā no tā, kā attīstās situācija narkotiku jomā.

4. stratēģiskā prioritāte – uzlabot sadarbību starp tiesībsardzības un tiesu iestādēm

ES pastiprinās centienus, kuru mērķis ir sagraut augsta riska noziedzīgos tīklus, kas veicina nelikumīgu narkotiku izplatīšanu visā ES teritorijā. Šie centieni ietver stingrāku noteikumu ierosināšanu organizētās noziedzības apkarošanai, tiesībsardzības un tiesu iestāžu spēju stiprināšanu izmeklēšanas un kriminālvajāšanas jomā, noziedzīgi iegūtu līdzekļu atgūšanu un cietumu sistēmās īstenoto noziedzīgo operāciju pārtraukšanu.

4.1. Efektīvs tiesiskais regulējums cīņai pret narkotiku nelikumīgu tirdzniecību

Komisija 2026. gadā ierosinās pārskatītus noteikumus pret organizēto noziedzību, kas pastiprinās iespējas likvidēt organizētās noziedzības tīklus, kuri nodarbojas ar narkotiku nelikumīgu tirdzniecību. Turklāt tā izvērtēs pamatlēmumu par narkotiku nelikumīgu

tirdzniecību⁴⁰, lai novērtētu, vai tas joprojām atbilst paredzētajam mērķim, īpaši izvērtējot tā ieguldījumu efektīvā pārrobežu sadarbībā. Komisija arī izvērtēs nepieciešamību stiprināt Eiropas izmeklēšanas rīkojumu, lai uzlabotu pārrobežu pierādījumu vākšanu krimināllietās.

4.2. Tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu spēju stiprināšana

Pašreizējā noziedzības vidē ir sarežģīti izmeklēt organizētās noziedzības un narkotiku tirdzniecības operācijas. Lai efektīvi likvidētu šos tīklus, ir vajadzīgi koordinēti tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu centieni, ko atbalsta stabila pārrobežu sadarbība un informācijas apmaiņa. Tā kā noziedzīgie tīkli kļūst sarežģītāki, ir jāpielāgo tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu reakcija, izmantojot jaunās tehnoloģijas un MI. Dalībvalstīm par prioritāti būtu jānosaka šo iestāžu spēju uzlabošana, lai efektīvi atklātu un izmeklētu narkotiku nelikumīgu tirdzniecību un sauktu pie atbildības par to, izmantojot uzlabotus juridiskos un operatīvos instrumentus.

Pastiprinātā Eiropas daudzdisciplīnu platforma pret noziedzības draudiem (EMPACT) veicinās operatīvo pārrobežu sadarbību. Jaunajā *EMPACT* ciklā ir noteiktas galvenās prioritātes narkotiku nelikumīgas tirdzniecības apkarošanai un vislielākā apdraudējuma noziedzīgo tīklu identificēšanai un sagraušanai⁴¹.

ES aģentūras un struktūras atbalstīs valstu iestādes cīņā pret narkotiku nelikumīgu tirdzniecību. Eiropola darbības narkotiku nelikumīgas tirdzniecības apkarošanas jomā nodrošina satvaru operatīvai sadarbībai. Tā pilnvaras tiks pastiprinātas, kā paziņots iekšējās drošības stratēģijā *ProtectEU*, piedāvājot pastiprinātu atbalstu dalībvalstīm narkotiku nelikumīgas tirdzniecības apkarošanā. *Eurojust* palīdz valstu tiesu iestādēm efektīvi saukt pie atbildības narkotiku nelikumīgās tirdzniecības tīklus. *Eurojust* pastiprinātās pilnvaras arī palīdzēs apkarot narkotiku nelikumīgu tirdzniecību, palielinot tās spēju atbalstīt ar narkotikām saistītu nodarījumu izmeklēšanu un saukšanu pie atbildības par tiem. Jaunais ES Muitas dienests un ES muitas datu centrs labāk sagatavos muitas iestādes riska analīzes veikšanai ES līmenī un vēl vairāk uzlabos sadarbību starp muitu un citām tiesībaizsardzības iestādēm.

EUDA atjauninātās pilnvaras palielina tās spēju uzraudzīt narkotiku tirgus attīstību un nodrošināt uz pierādījumiem balstītus atbildes pasākumus, lai pret to cīnītos. *CEPOL* – ES Tiesībaizsardzības apmācības aģentūra – palielinās atbalstu dalībvalstīm, izmantojot spēju veidošanu un apmācību. Plānotā Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūras (*Frontex*) stiprināšana tai nodrošinās progresīvas uzraudzības tehnoloģijas un situācijas apzināšanās instrumentus. Tas uzlabos *Frontex* spēju atklāt, novērst un apkarot pārrobežu noziedzību pie ārējām robežām, arī narkotiku nelikumīgu tirdzniecību. Būtu jāattīsta turpmāka sinerģija ar drošas savienotības un ES kosmosa programmām, lai stiprinātu *Frontex* spējas drošas komunikācijas, noturīgas pozicionēšanas, navigācijas un laika sinhronizācijas un Zemes novērošanas jomā.

4.3. Pieeja “sekojiet naudai” ar mērķi cīnīties pret noziedzīgām organizācijām

Pieeja “sekojiet naudai” ievērojami palīdz apkarot organizētās noziedzības un narkotiku nelikumīgas tirdzniecības tīklus. 2024. gadā ES pastiprināja tiesisko regulējumu nelikumīgi iegūtu

⁴⁰ Padomes Pamatlēmums 2004/757/TI (2004. gada 25. oktobris), ar ko paredz minimuma noteikumus par noziedzīgu darbību pazīmēm un sodiem narkotisko vielu nelikumīgas tirdzniecības jomā (OV L 335, 11.11.2004., 8. lpp.).

⁴¹ Padomes 2025. gada jūnija secinājumi par *EMPACT* uzlabošanu un par ES prioritātēm noziedzības apkarošanas jomā nākamajam, 2026.–2029. gada *EMPACT* ciklam (9397/25).

līdzekļu legalizācijas novēršanas⁴², kā arī aktīvu atgūšanas un konfiskācijas jomā, uzsverot finanšu izmeklēšanas nozīmi noziedzīgu organizāciju sagraušanā. Pastiprinātie noteikumi par **aktīvu atgūšanu un konfiskāciju**⁴³ dalībvalstīm būtu nekavējoties jāiestrādā valsts tiesību aktos un pilnībā jāizmanto to potenciāls.

Lai aizsargātu vietējās kopienas un likumīgus uzņēmumus, ES un dalībvalstīm būtu jāpastiprina centieni atklāt un novērst noziedznieku **iefiltrēšanos likumīgos uzņēmumos**, izmantojot administratīvo pieeju⁴⁴. Lai izsekotu un konfiscētu noziedzīgi iegūtus līdzekļus, ES ir jāizpēta inovatīva prakse nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas atklāšanai un organizētās noziedzības peļņas izsekošanai. Kā uzsvērts iekšējās drošības stratēģijā *ProtectEU*, Komisija pēta iespēju izveidot jaunu ES mēroga sistēmu teroristu finansēšanas izsekošanai. Lai reaģētu uz organizētās noziedzības radīto apdraudējumu, tā paplašinās novērtējumu, attiecinot to arī uz organizētās noziedzības peļņu.

Turklāt centieni tiks vērsti uz to, lai uzlabotu tādu tehnoloģiju izmantošanu kryptoaktīvu darījumu izsekošanai kā progresīva analītika un MI, galveno uzmanību pievēršot noziedzīgu organizāciju finanšu operācijām, jo īpaši scenārijos “noziegums kā pakalpojums”.

Korupcija veicina ikkatru narkotiku tirdzniecības posmu, apdraudot likumīgo ekonomiku, un bieži vien tā ir cieši saistīta ar iebiedēšanu. Korupcijas apkarošana joprojām ir viena no galvenajām prioritātēm organizētās noziedzības un narkotiku nelikumīgas tirdzniecības izskaušanā. Ar gaidāmo ES korupcijas apkarošanas stratēģiju Komisija pastiprinās pasākumus, lai novērstu organizētās noziedzības radītos draudus un korupcijas izmantošanu. Turklāt Komisija sadarbosies ar likumdevējiem, lai varētu ātri pieņemt direktīvu par korupcijas apkarošanu⁴⁵.

4.4. Vēršanās pret narkotiku nelikumīgu tirdzniecību brīvības atņemšanas iestādēs

Narkotiku nelikumīga tirdzniecība nebeidzas līdz ar ieslodzījumu. Noziedzīgie tīkli izmanto sakaru kanālus un izmanto apmeklētājus, lai ienestu narkotikas cietumos un koordinētu narkotiku operācijas ārpus tiem. Cietumu darbinieki var saskarties ar iebiedēšanu, kukuļošanas mēģinājumiem vai tiešiem draudiem. ES ir jāaizsargā sabiedrības drošība un tiesu sistēmu integritāte pret šo apdraudējumu. Līdztekus dalībvalstīm ES būtu jāveicina uz pierādījumiem balstīti risinājumi un jāapmainās ar paraugpraksi **cietumu sistēmās notiekošo noziedzīgo darbību sagraušanai**.

5. stratēģiskā prioritāte – izjaukt narkotiku tirdzniecības maršrutus

ES ir apņēmusies sagraut narkotiku nelikumīgas tirdzniecības tīklus, vēršoties pret tirdzniecības ceļiem jūrā, uz sauszemes un gaisā. Tiks pastiprināti centieni apkarot narkotiku nelikumīgu

⁴² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1624 (2024. gada 31. maijs) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai (OV L, 2024/1624, 19.6.2024.)

⁴³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2024/1260 (2024. gada 24. aprīlis) par aktīvu atgūšanu un konfiskāciju (OV L, 2024/1260, 2.5.2024.)

⁴⁴ Padomes 2016. gada jūnija secinājumi par administratīvo pieeju, lai novērstu un apkarotu smagus noziegumus un organizēto noziedzību (9935/2016).

⁴⁵ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par korupcijas apkarošanu, ar ko aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2003/568/TI un Konvenciju par Eiropas Kopieniu ierēdņu vai Eiropas Savienības dalībvalstu ierēdņu korumpētības apkarošanu un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2017/1371 (COM(2023)234 final).

tirdzniecību tiešsaistē, lai sagrautu šīs nelikumīgās operācijas un būtiski kavētu iesaistīto noziedzīgo tīklu darbības.

5.1. Narkotiku nelikumīgas tirdzniecības pa jūras ceļiem apzināšana un likvidēšana

Noziedzīgie tīkli lielos apjomos ievēd narkotikas Eiropas jūras ostās. Narkotiku nelikumīgas tirdzniecības jūras ceļi ir ļoti daudzveidīgi, un tie šķērso arī ES tālākos reģionus, un ziņojumi liecina par darbības veida izmaiņām, proti, narkotiku sūtījumi sākuši nonākt daudzās mazās Eiropas ostās. Lai slēptu šos sūtījumus, noziedznieki izmanto jaunas metodes, ko tiesībaizsardzības un jūrniecības iestādes bieži vien nevar atklāt. Eiropols **stiprinās jūras ceļos īstenotās nelikumīgās tirdzniecības stratēģisko analīzi**, lai noteiktu operatīvās vajadzības jaunu narkotiku pārvadāšanas un slēpšanas metožu likvidēšanai.

Narkotiku jūras ceļu izpētes un operatīvajam centram (MAOC-N) būtu vēl vairāk jāpastiprina savas darbības, it īpaši to kuģu uzraudzība, kuri nelikumīgas narkotikas pārvadā atklātā jūrā.

Komisija, kas nosaka galveno ES satvaru publiskā un privātā sektora sadarbībai cīņā pret narkotiku nelikumīgu tirdzniecību, dalīsies ar paraugpraksi, izmantojot paplašināto **Eiropas Ostu aliansi**, kas uzlabos ostu noturību visā ES. Gaidāmajā ES ostu stratēģijā uzsvars tiks likts uz drošību, balstoties uz stratēģisku dialogu ar valdības amatpersonām, ostu iestādēm, privāto sektoru un citām galvenajām ieinteresētajām personām. Mērķis ir uzlabot ES ostu drošību un sagatavotību.

5.2. Vēršanās pret narkotiku nelikumīgu tirdzniecību, kas tiek īstenota pa sauszemi un izmantojot pasta un paku piegādes pakalpojumus, kā arī aviāciju

Sintētisko narkotiku ražošanas pieaugums apvienojumā ar e-komercijas straujo paplašināšanos sniedz plašas iespējas nelikumīgo narkotiku kontrabandai, izmantojot pasta un paku piegādes pakalpojumus. Nelikumīga mazapjoma tirdzniecība, ko īsteno, izmantojot pasta un paku piegādes pakalpojumus, ir grūtāk atklājama un kumulatīvi veido liela mēroga nelikumīgas tirdzniecības operācijas. Lai uzlabotu nelikumīgu narkotiku plūsmu atklāšanu, ES veicinās publiskā un privātā sektora sadarbību **starp pasta un paku piegādes nozari, muiņu un tiesībaizsardzības iestādēm**. Rīcības plānā cīņai pret narkotiku nelikumīgu tirdzniecību ir iekļautas konkrētas darbības šīs sadarbības turpmākajai virzībai.

Augstas vērtības mazapjoma sūtījumi, kas satur pirmsprekursorus⁴⁶ vai narkotisko vielu prekursorus, arvien vairāk kontrabandas ceļā tiek ievesti pa gaisa ceļiem. Papildus tam, ka noziedzīgie tīkli izmanto komerciālo aviāciju, nosūtot reisus savus kurjerus, tie arvien vairāk izmanto privātas lidmašīnas, mazas lidmašīnas un neregulārus lidojumus, lai kontrabandas ceļā neatklāti ievestu narkotikas. ES strādās pie tā, lai **pastiprinātu vispārējās nozīmes aviācijas uzraudzību un drošības kontroli**, arī informācijas apmaiņu starp attiecīgajām civilās aviācijas un tiesībaizsardzības iestādēm, ieskaitot muiņu.

5.3. Tiešsaistē izplatīto narkotiku uzraudzības un pārtveršanas uzlabošana

Noziedznieki izmanto gan atvērto, gan tumšo tīmekli, lai reklamētu, pārdotu un izplatītu nelikumīgas narkotikas. Tiesībaizsardzības iestādēm ir vajadzīgas uzlabotas spējas un operatīvais atbalsts, lai efektīvi atklātu un izmeklētu šīs tiešsaistes darbības, arī darbības, kas tiek veiktas

⁴⁶ Narkotisko vielu prekursora tuvs ķīmiskais līdzinieks, kam nav zināma likumīga izmantošanas veida, izņemot pētniecību un inovāciju.

tumšajā tīmeklī un sociālajos medijos. Lai uzlabotu drošību, aizsargātu nepilngadīgos un apkarotu nelikumīga satura izplatīšanu tiešsaistē, tiešsaistes pakalpojumu sniedzējiem un iestādēm ir pilnībā jāievēro **Digitālo pakalpojumu akts (DPA)**. Komisija turpinās uzraudzīt un panākt ļoti lielu tiešsaistes platformu un meklētājprogrammu atbilstību pienācīgas rūpības prasībām saskaņā ar DPA. Turklāt **ES Interneta forums** izmantos brīvprātīgu sadarbību ar tiešsaistes platformām, lai risinātu problēmas un apmainītos ar paraugpraksi nolūkā pārtraukt narkotiku tirdzniecību tiešsaistē un novērst nepilngadīgo vervēšanu noziedzīgos tīklos, pamatojoties uz pasākumiem, kas iekļauti Komisijas pamatnostādnēs par pasākumiem, kuru mērķis ir nodrošināt augsta līmeņa privātumu, drošumu un drošību nepilngadīgajiem tiešsaistē saskaņā ar Regulas (ES) 2022/2065 28. panta 4. punktu⁴⁷. ES Interneta foruma ietvaros šī darbība pastiprinās sociālo mediju platformu lomu narkotiku lietošanas profilaksē, īpašu uzmanību pievēršot jauniešu uzrunāšanai sadarbībā ar EUDA⁴⁸.

6. stratēģiskā prioritāte – apkarot sintētisko narkotiku un prekursoru ražošanu

Lai risinātu problēmas, ko rada sintētisko narkotiku ražošanas, importa un nelikumīgas tirdzniecības pieaugums, ES pastiprinās operatīvos centienus atklāt un droši likvidēt slepenas laboratorijas un apturēt narkotisko vielu prekursoru ieplūšanu.

6.1. Operatīvo spēju stiprināšana ar mērķi atklāt un likvidēt slepenas laboratorijas

Joprojām būtisks izaicinājums ir slepeno laboratoriju, kas ražo un eksportē sintētiskās narkotikas un jaunas psihoaktīvās vielas, atklāšana un likvidēšana. Šīs vielas ir svarīga *EMPACT* prioritāte, kurā policija un muita sadarbojas, lai sasniegtu rezultātus. Ar *EMPACT* atbalstu EUDA palīdzēs uzlabot izpratni par narkotiku noziedzīgu ražošanu ES teritorijā, sadarbībā ar skartajām dalībvalstīm izstrādājot **Eiropas datubāzi par narkotiku ražošanas incidentiem**.

Narkotiku ražošanas laboratoriju likvidēšana ir sarežģīta un rada nopietnus draudus sabiedrības veselībai un tiesībsardzībai, kā arī vides riskus. Lai risinātu šo problēmu, Komisija un dalībvalstis nodrošinās pamatnostādnes un protokolus, lai palīdzētu tiesībsardzības iestādēm atklāt un likvidēt slepenas **sintētisko narkotiku laboratorijas**, izmantojot progresīvas atklāšanas tehnoloģijas un specializētas apmācības programmas. Šīs pieejas mērķis ir samazināt tiesībsardzības riskus un kaitējumu videi. Turklāt Eiropols un *CEPOL* izstrādās norādījumus par konfiscēto ķīmisko vielu un aprīkojuma drošu pārvadāšanu un iznīcināšanu, izklāstīs paraugpraksi laboratoriju drošai likvidēšanai un uzlabos apmācību un spējas šajā jomā.

6.2. Narkotisko vielu prekursoru un pirmsprekursoru novirzīšanas un nelikumīgas tirdzniecības apkarošana

Narkotisko vielu prekursori bieži vien tiek ļaunprātīgi izmantoti sintētisko narkotiku un jaunu psihoaktīvo vielu ražošanā, tādējādi nopietni apdraudot sabiedrības drošību. Komisijai ir jāpārskata tiesību akti attiecībā uz prekursoriem ir būtiska, lai uzlabotu narkotisko vielu prekursoru un pirmsprekursoru uzraudzību un kontroli⁴⁹. Šā priekšlikuma mērķis ir dot tiesībsardzības

⁴⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/2065 (2022. gada 19. oktobris) par digitālo pakalpojumu vienoto tirgu un ar ko groza Direktīvu 2000/31/EK (Digitālo pakalpojumu akts) (OV L 277, 27.10.2022., 1. lpp.).

⁴⁸ Pamatojoties uz pasākumiem, kas iekļauti Komisijas pamatnostādnēs par pasākumiem, kuru mērķis ir nodrošināt augsta līmeņa privātumu, drošumu un drošību nepilngadīgajiem tiešsaistē saskaņā ar Regulas (ES) 2022/2065 28. panta 4. punktu.

⁴⁹ COM(2025) 747 final.

iestādēm un ekonomikas dalībniekiem iespēju efektīvāk identificēt aizdomīgus darījumus, tādējādi uzlabojot sadarbību un modrību nelikumīgas narkotiku ražošanas novēršanā. Lai atbalstītu īstenošanu, *EUDA* pārraudzīs norises, kas saistītas ar narkotisko vielu prekursoru novirzīšanu un nelikumīgu tirdzniecību. Tā arī palīdzēs īstenot ES tiesību aktus par narkotisko vielu prekursoriem, izstrādājot narkotisko vielu prekursoru informācijas repozitoriju, kas satur informāciju par prekursoriem, tā atvieglojot informācijas apmaiņu to identificēšanai. ES arī būtu jāpastiprina sadarbība ar starptautiskajiem partneriem, lai uzraudzītu un pēc tam pārtrauktu narkotisko vielu prekursoru, arī pirmsprekursoru, nelikumīgu ražošanu, novirzīšanu un tirdzniecību. Lai atvieglotu kriminālistikas izmeklēšanu valstu līmenī, ES pastiprinās atbalstu narkotiku ražotnēs izmantoto prekursoru atklāšanai.

Galvenās prioritātes

Komisija:

- **ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm un attiecīgajām ES aģentūrām īsteno īpašu ES rīcības plānu cīņai pret narkotiku nelikumīgu tirdzniecību;**
- **2026. gadā izvērtēs spēkā esošo pamatlēmumu par narkotiku nelikumīgu tirdzniecību;**
- **īsteno ES ostu stratēģiju, īpašu uzmanību pievēršot ostu drošībai;**
- **sadarbosies ar likumdevējiem, lai veicinātu jauno noteikumu par prekursoriem ātru pieņemšanu;**
- **izvērtēs iespēju izveidot jaunu ES mēroga sistēmu, lai izsekotu finansējumam, kas saistīts gan ar organizēto noziedzību, gan terorismu.**

***EUDA* ar *EMPACT* atbalstu:**

- **izstrādās Eiropas datubāzi par narkotiku ražošanas incidentiem.**

Dalībvalstis tiek mudinātas:

- **stiprināt valsts iestāžu spējas atklāt un izmeklēt narkotiku nelikumīgu tirdzniecību un saukt pie atbildības par to;**
- **ieklaut valsts tiesību aktos un īstenot stingrākus noteikumus par līdzekļu atgūšanu un konfiskāciju;**
- **izmantojot administratīvo pieeju, atklāt un novērst noziedznieku iefiltrēšanos likumīgos uzņēmumos.**

IV. RISKU UN KAITĒJUMA NOVĒRŠANA

Arvien lielākas bažas rada nelikumīgu vielu iespējamā ietekme uz cilvēkiem, kas lieto narkotikas, sabiedriskām vietām un sabiedrību. Iedarbīgu jaunu psihoaktīvo vielu pieaugums palielina risku, ka pieaugs pārdozēšanas izraisītu nāves gadījumu skaits, savukārt narkotiku nelikumīga tirdzniecība rada vardarbību un vides kaitējumu vietējām kopienām. Lai risinātu šos jautājumus, ES ir jākoncentrējas uz to, lai būtiski samazinātu ar narkotikām saistītos riskus un kaitējumu, kā arī uzlabotu sagatavotību.

7. stratēģiskā prioritāte – samazināt individuālo ar narkotikām saistīto kaitējumu

Nodrošinot aprūpes nepārtrauktību, kas ietver profilaksi un ārstēšanu, ES un dalībvalstis palielinās efektīvu kaitējuma un riska mazināšanas pasākumu pieejamību, lai no kaitējuma aizsargātu cilvēkus, kuri lieto narkotikas.

7.1. Pierādījumos balstīti kaitējuma un riska mazināšanas intervences pasākumi: pieejamības un tvēruma palielināšana

Tā kā jaunas narkotikas rada jaunus riskus, dalībvalstīm ir jāpaplašina un jāpielāgo kaitējuma mazināšanas pasākumi. Izšķiroša nozīme ir ciešai sadarbībai starp veselības aprūpes un sociālās jomas speciālistiem, pilsonisko sabiedrību un līdzinieku grupām. Intervences pasākumi būtu jāintegrē citos veselības veicināšanas pasākumos, lai sasniegtu augsta riska iedzīvotājus, piemēram, izmantojot telpas drošai un uzraudzītai narkotiku lietošanai, narkotiku veida noteikšanas iespējas vai mobilās vienības, kas sniedz veselības un sociālo atbalstu. Riska un kaitējuma mazināšanas pasākumi, tostarp darbības, ko atbalsta ar kohēzijas politikas līdzekļiem, ir jāintegrē reģionālajā un vietējā politikā un realitātē, un dalībniekiem ir jāsadarbojas, lai veicinātu kopienā balstītu veselību, drošumu un drošību.

Īpaša uzmanība jāpievērš kaitējuma mazināšanas pasākumiem, kuru mērķis ir novērst vai samazināt pārdozēšanas, infekcijas slimību un dzīvībai bīstamu infekciju risku. Dalībvalstis tiek mudinātas veikt pasākumus, lai novērstu vai samazinātu **narkotiku pārdozēšanas un nāves** risku, it īpaši saistībā ar opioīdiem, palielinot piekļuvi uz pierādījumiem balstītiem intervences pasākumiem, piemēram, opioīdu agonistu terapijai un naloksonam, arī naloksona programmām līdzņemšanai. Inovatīvas stratēģijas arī ievērojami palīdz novērst riskus, kas saistīti ar jaunām narkotikām, piemēram, sintētiskajiem kanabinoīdiem, un jaunām lietošanas metodēm, piemēram, veipiem.

Papildu centieni būtu jākoncentrē uz to, lai novērstu, ārstētu un samazinātu ar narkotikām saistītas **infekcijas, kas pārnēsājamas ar asinīm**, it īpaši *HIV* un *C* hepatītu (*HCV*), kā arī vakcīnnovēršamas slimības, piemēram, *A* un *B* hepatītu. Personām, kas injicē narkotikas, vajadzētu būt piekļuvei dzīvību glābjošiem intervences pasākumiem, kuru pamatā ir *EUDA* un *ECDC* norādījumi par infekcijas slimību profilaksi un kontroli⁵⁰. Būtiska nozīme ir plaši pieejamām adatu un šļirču programmām, kā arī brīvprātīgai *HIV* un *HCV* testēšanai un ārstēšanai. Komisija sadarbosies ar Pilsoniskās sabiedrības forumu par narkotikām, lai **apzinātu sistēmiskus šķēršļus, kas ietekmē neaizsargātas iedzīvotāju grupas**, to skaitā cilvēkus, kuri lieto narkotikas.

Turklāt dalībvalstīm būtu jāapsver iespēja izstrādāt un īstenot **īpašus kaitējuma mazināšanas intervences pasākumus** konkrētām riska grupām. To vidū ir cilvēki ar psihoemocionālās veselības traucējumiem, cilvēki ieslodzījuma vietās, *LGBTIQ+*, migranti, kā arī jaunieši atpūtas vietās, piemēram, naktsklubos vai festivālos.

7.2. Pierādījumu par efektīviem kaitējuma mazināšanas pasākumiem izplatīšana

⁵⁰ Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs (*ECDC*) un Eiropas Narkotiku un narkomānijas uzraudzības centrs (*EMCDDA*) (2023), "Prevention and control of infectious diseases among people who inject drugs" (Infekcijas slimību profilakse un kontrole injicējamo narkotiku lietotājiem).

Lai gan pastāv dažādi riska un kaitējuma mazināšanas pasākumi, ar kuriem var sasniegt augsta riska iedzīvotāju grupas, līdz ar narkotiku un to lietošanas attīstību būtu jādarā pieejami papildu inovatīvi pasākumi. *EUDA* pārskatīs jaunu intervences pasākumu efektivitāti un dalīsies ar paraugpraksi, izmantojot kaitējuma mazināšanas datubāzi. Šie centieni nodrošinās, ka informācija ir plaši pieejama, lai **to izmantotu kā pamatu kvalitātes standartu izstrādei** attiecībā uz kaitējuma mazināšanu.

Pamatojoties uz Eiropas profilakses programmas panākumiem, *EUDA* izstrādās īpašu mācību programmu, lai uzlabotu uz pierādījumiem balstītu kaitējuma mazināšanas pasākumu īstenošanu. **Eiropas kaitējuma mazināšanas programma** palīdzēs dalībvalstīm veidot spējas kaitējuma mazināšanai visā Eiropā.

8. stratēģiskā prioritāte – mazināt sociālo un vidisko ietekmi

ES pastiprinās noziedzības novēršanas centienus, lai apkarotu pieaugošo vardarbību, kas saistīta ar narkotiku nelikumīgu tirdzniecību, īpašu uzmanību pievēršot jauniešu aizsardzībai pret vervēšanu noziedzīgu darbību veikšanai un tam, lai samazinātu kaitējumu, ko nelikumīgas narkotikas rada sabiedrībai, vietējām kopienām un videi.

8.1. Ar narkotikām saistītas vardarbības novēršana un noziedzības novēršanas pastiprināšana

Ar narkotikām saistīta vardarbība kļūst arvien sarežģītāka, un tā bieži ir saistīta ar organizēto noziedzību, kas veido kaitējuma ciklus, kuri ietekmē mūsu pilsētu un vietējo kopienu drošumu un drošību. Bērni un jaunieši ir īpaši neaizsargāti, jo viņi var būt šo grupējumu upuri, dalībnieki un vervētāji. Lai cīnītos pret vardarbību narkotiku jomā, ES ir izvirzījusi mērķi sagraut noziedzīgos tīklus un veicināt kopienā balstītu policijas darbu, kas sabiedrības drošību integrē sabiedrības veselības iniciatīvās. Saskaņā ar **ES programmu pilsētām** Komisija atbalstīs vietējās pašvaldības, veicinot inovatīvus vietējos projektus un sekmējot paraugprakses apmaiņu. Šā atbalsta mērķis ir uzlabot kopienu noturību un kohēziju, lai risinātu drošības un sociālās integrācijas problēmas, arī tās, kas saistītas ar narkotiku jautājumiem. Turklāt *EUDA* veiks pētījumus un uzraudzību, lai labāk izprastu **ar narkotikām saistītu vardarbību** dažādos līmeņos.

ES arī pastiprinās centienus novērst jauniešu vervēšanu organizētajā noziedzībā, arī īstenojot tiešsaistes pasākumus un **uz pierādījumiem balstītus preventīvus pasākumus**. Dalībvalstis tiek mudinātas stiprināt aizsargājošu vidi jauniešiem, izmantojot paraugprakses informāciju, kas pieejama ES Noziedzības novēršanas tīkla zināšanu centrā. Lai īstenotu šos centienus, ir vajadzīga sadarbība starp tiesībaizsardzības iestādēm, sociālajiem darbiniekiem, veselības aprūpes speciālistiem un pilsonisko sabiedrību. Lai atbalstītu šos centienus, Eiropas Noziedzības novēršanas tīkls izstrādās **īpašu instrumentu kopumu nolūkā novērst nepilngadīgo vervēšanu noziedzīgos tīklos**.

Turklāt, lai aizsargātu bērnus no visu veidu noziedzības, arī saistībā ar narkotikām tiešsaistē un bezsaistē, ES ierosinās **ricības plānu bērnu aizsardzībai pret noziedzību**, kā paziņots iekšējās drošības stratēģijā *ProtectEU*.

8.2. Ar narkotikām saistītas stigmatizācijas un diskriminācijas novēršana

Eiropai ir jācīnās pret **stigmatizāciju** saistībā ar narkotiku lietošanu un ar to saistītiem traucējumiem⁵¹, jo tā negatīvi ietekmē cilvēku garīgo un fizisko veselību. Tas var kavēt viņu spēju meklēt atbalstu un integrēties sabiedrībā, iespējams, izraisot mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu jauniešu vidū. Politikā būtu jāintegrē to personu pieredze, kuras skar ar narkotikām saistīta stigmatizācija, it īpaši pastāvīgi sadarbojoties ar pilsonisko sabiedrību, to skaitā cilvēkiem, kuri lieto narkotikas, un ar narkotikām saistītu pakalpojumu klientiem. ES uzlabos informētību, veicinās informācijas apmaiņu un sekmēs savstarpēju mācīšanos, izmantojot ES veselības politikas platformu, ES paraugprakses portālu sabiedrības veselības jomā un pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” finansētos pētniecības projektus. Turklāt ESF+ un ERAF investīcijām būtu jāveido sinerģija ar citiem ES fondiem un programmām, lai visaptveroši atbalstītu sociālo iekļaušanu.

8.3. Dzimumvērīgas pieejas izmantošana narkotiku jomā

Situācija narkotiku jomā atšķirīgi ietekmē vīriešus un sievietes, proti, sievietes veido aptuveni ceturto daļu no tiem, kuriem ir nopietnas narkotiku problēmas, bet tikai piekto daļu no tiem, kuri uzsāk ārstēšanu. Pārdozēšanas izraisītie sieviešu nāves gadījumi Eiropas Savienībā laikposmā no 2013. līdz 2023. gadam palielinājās par 76 %, kas liecina par papildu šķēršļiem, ar kuriem sievietes saskaras piekļuvē veselības un sociālajiem pakalpojumiem.

Dalībvalstīm visos stratēģijas pīlāros būtu jāīsteno **dzimumvērīgi** pasākumi, lai nodrošinātu nediskriminējošu un bezšķēršļu piekļuvi pakalpojumiem, it īpaši ārstēšanai un kaitējuma mazināšanai. Pielāgotiem pakalpojumiem būtu jāietver tikai sievietēm paredzētas iespējas, bērnu aprūpe un specializēts atbalsts, kurā tiek ņemta vērā trauma ietekme.

Turklāt seksuālā orientācija un dzimtes identitāte var ietekmēt piekļuvi veselības aprūpes pakalpojumiem. Kā norādīts Komisijas *LGBTIQ+* līdztiesības stratēģijā 2026.–2030. gadam⁵², *LGBTIQ+* personas bieži saskaras ar lielāku psihoemocionālās veselības problēmu un vardarbības risku. Lai samazinātu negatīvo ietekmi uz veselību un nodrošinātu vienlīdzīgu piekļuvi pakalpojumiem, ir būtiski novērst diskrimināciju un šķēršļus, ar ko saskaras *LGBTIQ+*.

8.4. Vēršanās pret riskiem, ko rada transportlīdzekļa vadīšana narkotisko vielu ietekmē

Tiek lēsts, ka ES līdz pat ceturtajai daļai ceļu satiksmes negadījumos bojāgājušo, kuru kopējais skaits 2024. gadā pārsniedza 19 940, ir saistīti ar alkoholu un/vai narkotikām⁵³. Lai atbalstītu “nulles vīziju”⁵⁴ un mērķi līdz 2050. gadam panākt, ka ceļu satiksmes negadījumos bojāgājušo

⁵¹ Padomes 2022. gada decembra secinājumi par cilvēktiesībās balstītu pieeju narkomānijas apkarošanas politikā (1518/22).

⁵² Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Līdztiesības savienība: *LGBTIQ+* līdztiesības stratēģija 2026.–2030. gadam” (COM(2025) 725 final).

⁵³ Eiropas Komisija, Mobilitātes un transporta ģenerāldirektorāts, *Modijefsky, M., Janse, R., Spit, W.* un citi, “Prevention of driving under the influence of alcohol and drugs: final report”, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2832/284545>.

⁵⁴ Komisijas dienestu darba dokuments “ES ceļu satiksmes drošības politikas satvars 2021.–2030. gadam – turpmākie pasākumi virzībā uz ceļu satiksmes negadījumos bojāgājušo cilvēku skaitu tuvināšanu nullei”, SWD(2019) 283 final.

skaitis ir nulle, ES būtu jāīsteno pasākumi, lai novērstu transportlīdzekļa vadīšanu narkotisko vielu ietekmē un ceļu satiksmes negadījumus, ko izraisa transportlīdzekļu vadītāji narkotiku ietekmē.

Ar jauno Vadītāju apliecību direktīvu⁵⁵ dalībvalstis ir apņēmušās īstenot **nulles tolerances politiku** attiecībā uz **transportlīdzekļa vadīšanu narkotisko vielu ietekmē**. Dalībvalstis tiek mudinātas savos tiesību aktos ieviest vispārēji piemērojamas nulles tolerances shēmas.

Ņemot vērā iesācēju vadītāju, galvenokārt jauniešu, biežo iekļūšanu ceļu satiksmes negadījumos, kas saistīti ar transportlīdzekļa vadīšanu alkohola reibumā un narkotiku lietošanu, dalībvalstis tiek arī mudinātas piemērot stingrākus noteikumus iesācējiem vadītājiem saskaņā ar direktīvu. Tas būtu jāatbalsta ar mērķorientētiem valsts **izpratnes veidošanas centieniem**, kas īpaši paredzēti jauniešiem, **uzsverot apdraudējumu, ko rada transportlīdzekļa vadīšana narkotisko vielu ietekmē**. Turklāt jaunā direktīva par vadītāja tiesību atņemšanu un pārskatītā direktīvas par pārrobežu informācijas apmaiņu ļaus dalībvalstīm apmainīties ar informāciju par ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumiem, kas saistīti ar narkotikām, novēršot to, ka netiek novērsta bīstama uzvedība, kas saistīta ar transportlīdzekļa vadīšanu narkotiku ietekmē.

8.5. Ar narkotikām saistītā vidiskā kaitējuma novēršana

Narkotisko vielu audzēšana un ražošana rada būtisku vidisko kaitējumu gan Eiropā, gan pasaulē. Organizētās noziedzības grupējumi izgāj toksiskus ķīmiskos atkritumus, kas rodas sintētisko narkotiku ražošanā, tā nopietni apdraudot vidi un vietējās kopienas. Piemēram, viena kilograma *MDMA* saražošana rada aptuveni 58 kg toksisku atkritumu. Kanabisa ražošana ne tikai patērē ūdeni un enerģiju, bet arī ietekmē ūdens un gaisa piesārņojumu⁵⁶.

Nelikumīgo narkotiku laboratorijas ir jālikvidē, vienlaikus nodrošinot tiesībaizsardzības iestāžu darbinieku drošību un ņemot vērā ietekmi uz vidi. ES izstrādās un piemēros metodes, kā droši un videi draudzīgā veidā **rīkoties ar konfiscētām nelikumīgām narkotikām**, prekursoriem, ķīmiskām vielām, atkritumiem un aprīkojumu, kā arī tos **transportēt, likvidēt un iznīcināt**. Saskaņā ar ES paktu jaunu sintētisko narkotiku draudu novēršanai⁵⁷ *CEPOL* un *EUDA* uzlabos tiesībaizsardzības iestāžu apmācību par drošības un veselības riskiem, kas saistīti ar šo objektu likvidēšanu. *EMPACT* stiprinās operatīvo sadarbību, lai palielinātu spējas likvidēt sintētisko narkotiku laboratorijas.

Komisija palīdz dalībvalstīm īstenot **jauno direktīvu par vides krimināltiesisko aizsardzību**⁵⁸, kas attiecas uz tādiem nodarījumiem kā piesārņošana, nelikumīga atkritumu apsaimniekošana, dzīvotņu iznīcināšana un nelikumīga ūdens ieguve.

Komisija mudina dalībvalstis savās stratēģijās, kas tām jāizstrādā līdz 2027. gada 21. maijam, skaidri saistīt noziegumus pret vidi ar citām noziedzīgām darbībām, piemēram, narkotiku ražošanu

⁵⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2025/2205 (2025. gada 22. oktobris) par vadītāja apliecībām, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/1724 un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2022/2561 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2006/126/EK un Komisijas Regulu (ES) Nr. 383/2012 (OV L, 2025/2205, 5.11.2025.).

⁵⁶ Eiropas Narkotiku un narkomānijas uzraudzības centrs un Eiropols (2022), "EU Drug Market: Cannabis – In-depth analysis" (ES narkotiku tirgus: kanabiss. Padziļināta analīze).

⁵⁷ Padomes 2025. gada jūnija secinājumi par paktu jaunu sintētisko narkotiku un jaunu psihoaktīvo vielu draudu novēršanai Eiropas Savienībā (10265/25).

⁵⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2024/1203 (2024. gada 11. aprīlis), kas paredz noteikumus par vides krimināltiesisko aizsardzību un aizstāj Direktīvas 2008/99/EK un 2009/123/EK (OV L, 2024/1203, 30.4.2024.).

un nelikumīgu tirdzniecību. Šīs integrācijas mērķis ir uzlabot stratēģiju efektivitāti, atzīstot šo noziegumu savstarpējo saistību.

Lai ražotu nelikumīgas narkotikas, organizētās noziedzības grupējumi bieži izmanto videi kaitīgu praksi, piemēram, atmežošanu vai intensīvu ūdens izmantošanu. Ir ļoti svarīgi uzlabot šādas prakses atklāšanu, jo tā veicina sausuma pastiprināšanos, dzīvotņu iznīcināšanu un bioloģiskās daudzveidības zudumu.

Galvenās prioritātes

Komisija:

- izmantojot ES Noziedzības novēršanas tīklu, izstrādās un izplatīs īpašu ES instrumentu kopumu nolūkā novērst nepilngadīgo vervēšanu noziedzīgos tīklos;
- īstenojot rīcības plānu cīņai pret narkotiku nelikumīgu tirdzniecību, izmantos pastiprināto *EMPACT* satvaru operatīvai sadarbībai tiesībaizsardzības jomā, lai apkarotu nelikumīgu narkotiku ražotnes.

EUDA:

- izstrādās Eiropas kaitējuma mazināšanas mācību programmu, lai atbalstītu spēju veidošanu attiecībā uz kaitējuma mazināšanas intervences pasākumiem visā ES;
- cieši sadarbosies ar dalībvalstīm, lai izstrādātu un īstenotu to noziedzības novēršanas pasākumus vietējo kopienu un jauniešu atbalstam.

Dalībvalstis tiek mudinātas:

- palielināt kaitējuma un riska mazināšanas intervences pasākumu pieejamību un tvērumu, lai samazinātu narkotiku pārdozēšanas un nāves gadījumu skaitu un ar asinīm pārnēsājamas infekcijas visā ES;
- pieņemt nulles tolerances politiku attiecībā uz transportlīdzekļa vadīšanu narkotisko vielu ietekmē saskaņā ar Vadītāju apliecību direktīvu un pilnībā izmantot pieejamos pārrobežu instrumentus, lai izpildītu šos noteikumus;
- pilnībā izmantot jauno direktīvu par vides krimināltiesisko aizsardzību, lai reaģētu uz vides problēmām, ko rada narkotiku ražošana un nelikumīga tirdzniecība.

V. SPĒCĪGU PARTNERĪBU IZVEIDE

Ar narkotikām saistītā politika trešās valstīs būtiski ietekmē Eiropas situāciju nelikumīgo narkotiku jomā, jo noziedzīgie tīkli ES sadarbojas ar starptautiskajiem partneriem, lai paplašinātu nelikumīgas tirdzniecības operācijas. Tāpēc, lai ES politika narkotiku jomā būtu efektīva, izšķiroša nozīme ir starptautiskām partnerībām. Eiropas Savienībā ir jāuzlabo koordinācija un partnerības ar pilsonisko sabiedrību un privātā sektora dalībniekiem. Tas veicina savstarpēju mācīšanos un sekmē kopīgas operatīvās darbības, atbalstot visaptverošu pieeju, kas aptver visu sabiedrību.

9. stratēģiskā prioritāte – stiprināt starptautisko sadarbību

Tā kā šī parādība ir globāla, ES stiprinās sadarbību ar galvenajiem starptautiskajiem partneriem, izmantojot ietekmīgus dialogus, spēju veidošanu un pastiprinātu operatīvo sadarbību.

9.1. ES starptautiskās sadarbības mērķi

Iekšējās drošības stratēģijā *ProtectEU* ir pausts aicinājums ES aktīvi aizstāvēt savas drošības intereses, novēršot ārējos draudus, sagraujot nelikumīgas tirdzniecības ceļus un aizsargājot stratēģiskos koridorus. ES saglabā apņemšanos būt par spēcīgu sabiedroto partnervalstīm un sadarboties ar tām, lai uzlabotu globālo drošību un stiprinātu savstarpējo noturību, it īpaši pret narkotiku nelikumīgas tirdzniecības draudiem.

ES ārējās attiecībās narkotiku apkarošanas jomā ir uzsvērtā kopīga atbildība, multilaterālisms un uz attīstību vērsta pieeja, ievērojot cilvēktiesības, cieņu un tiesiskumu. ES joprojām ir apņēmības pilna ievērot šos principus, iestājoties par pierādījumos balstītu, integrētu, līdzsvarotu un vairākdisciplīnu pieeju politikai narkotiku jomā. Tā atbalsta trešo valstu centienus saskaņā ar starptautiskajām narkotiku kontroles konvencijām un cilvēktiesību saistībām, kā izklāstīts Padomes secinājumos par cilvēktiesībās balstītu pieeju narkomānijas apkarošanas politikā⁵⁹, ES Rīcības plānā cilvēktiesību un demokrātijas jomā 2020.–2027. gadam⁶⁰ un attiecīgajos ANO instrumentos narkotiku jomā. Turklāt ES saglabā stingru nostāju pret nāves sodu visās situācijās, apstiprinot savu apņemšanos ievērot cilvēktiesības.

ES sadarbosies ar **paplašināšanās partnervalstīm**, lai saskaņotu stratēģijas pret organizētās noziedzības tīkliem, uzlabotu narkotiku informācijas sistēmas un stiprinātu operatīvo sadarbību. Tas ietver atbalstu valstu narkotiku novērošanas centru un agrīnās brīdināšanas sistēmu izveidei attiecībā uz jaunām psihoaktīvām vielām, ievērojot ES tiesību aktus; un uz pierādījumiem balstītas, integrētas un līdzsvarotas narkomānijas apkarošanas politikas veicināšanu ar *EUDA* atbalstu. Lai nodrošinātu kandidātvalstu paātrinātu integrāciju ES drošības arhitektūrā, ES būtu sistemātiski jāiesaista un jāatbalsta paplašināšanās partneri, nodrošinot tiem piekļuvi rīkiem, norādījumiem un spēju veidošanas iespējām. Komisija arī izpētīs sadarbību ar kandidātvalstīm ostu drošības jomā, piemēram, iesaistot tās kā novērotājas Eiropas Ostu alianses sanāksmēs.

Sadarbībā ar **Vidusjūras dienvidu reģiona partnervalstīm** ES veicinās narkotiku tendenču turpmāku uzraudzību un novērtēšanu, tiesu iestāžu un tiesībsardzības iestāžu sadarbību un integrētu robežu pārvaldību, lai efektīvāk reaģētu uz narkotiku pārrobežu tirdzniecību saskaņā ar Vidusjūras reģiona pakta sadaļu “Drošība, sagatavotība un migrācijas pārvaldība”. Būtiska ir ciešāka *EUDA*, Eiropola, *CEPOL*, *Eurojust* un *MAOC-N* operatīvā sadarbība ar reģionālajiem partneriem. Tiks stiprināta operatīvā sadarbība ar Ziemeļāfriku, Tuvajiem Austrumiem un Persijas līča valstīm narkotiku ražošanas un tirdzniecības jomā, īpašu uzmanību pievēršot kaptagonam.

ES mērķis ir stiprināt **starptautiskas alianses pret sintētisko narkotiku** radītajiem draudiem, sadarbojoties ar galvenajām trešām valstīm, piemēram, Amerikas Savienotajām Valstīm, Meksiku, Ķīnu un Indiju, lai likvidētu nelikumīgu narkotiku ražošanu, apturētu narkotisko vielu prekursoru

⁵⁹ Padomes 2022. gada decembra secinājumi par cilvēktiesībās balstītu pieeju narkomānijas apkarošanas politikā (15818/22).

⁶⁰ Padomes 2024. gada 27. maija secinājumi par ES Rīcības plāna cilvēktiesību un demokrātijas jomā 2020.–2024. gadam saskaņošanu ar daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam (9508/24).

plūsmu un uzlabotu sagatavotību sintētisko narkotiku radītajām problēmām. Sadarbība būs vērsta uz narkotiku tirdzniecības ceļu sagraušanu, **loģistikas centru noturības** stiprināšanu visā pasaulē un cīņu pret lielāko jūras ostu izmantošanu, ko veic organizētā noziedzība, it īpaši Latīņamerikā, Rietumāfrikā un Rietumbalkānos.

Ierobežojošie pasākumi ir svarīga daļa no ES ārējo instrumentu kopuma, un tie var papildināt labi līdzsvarotu politikas pasākumu kopumu, lai efektīvi izjauktu un samazinātu transnacionālo organizēto noziedzību. Komisija pašlaik pēta iespējas ieviest **horizontālu sankciju režīmu**, kas būtu vērsts pret personām un organizētās noziedzības grupējumiem, kuri ir iesaistīti migrantu kontrabandā un cilvēku tirdzniecībā. Tā kā narkotiku nelikumīga tirdzniecība bieži vien veicina transnacionālas organizētās noziedzības grupējumu izveidi un ka visas ar narkotiku nelikumīgo tirdzniecību saistītās operācijas ir atkarīgas no tiem pašiem nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizētājiem, kriptovalūtas tirgotājiem un citiem pakalpojumu sniedzējiem, var apsvērt iespēju paplašināt šāda režīma darbības jomu, par to apspriežoties ar dalībvalstīm. ES delegācijas visās attiecīgajās valstīs un apakšreģionos noteiks savu darbinieku veidotos koordinācijas punktus cīņai pret organizēto noziedzību, paredzot iespēju dalībvalstīm šajā nolūkā izvietot sadarbības koordinatorus.

Mērķorientētā operatīvajā reaģēšanā būs iesaistīta muita, tiesībsardzības iestādes un attiecīgās iestādes galvenajās trešās valstīs, arī tādas iniciatīvas kā izmeklēšanas vienības un izlūkdatu apkopošanas centri. ES arī veidos **spēcīgākas partnerības** tiesiskuma un drošības jomā ar galvenajām trešām valstīm un reģioniem, uzlabojot sadarbību savstarpējas tiesiskās palīdzības, izdošanas, līdzekļu atgūšanas un konfiskācijas jomā, it īpaši ar Latīņamerikas, Karību jūras reģiona un Vidusjūras reģiona valstīm.

Turklāt Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm un partnervalstīm, lai stiprinātu narkotiku nelikumīgās tirdzniecības apkarošanas centienus, virzot uz priekšu nesen izveidoto **Eiropas koalīciju narkotiku apkarošanai**, tādējādi uzlabojot kopīgo mērķu un stratēģiju efektivitāti.

9.2. Dialoga ar trešām valstīm un reģioniem stiprināšana

Iesaistīšanās dialogos ar trešām valstīm būtiski palīdz veicināt integrētu un līdzsvarotu pieeju narkotiku politikai. ES turpinās īstenot īpašus dialogus par narkotikām ar partneriem Rietumbalkānos, Austrumu partnerībā, Latīņamerikā un Karību jūras reģionā, Vidusāzijā un divpusēji ar ASV, Ķīnu un Kolumbiju. Šo dialogu mērķis ir stiprināt stratēģisko un operatīvo sadarbību, veicinot iedarbīgu reaģēšanu. Būtu jā sāk jauni dialogi ar citām prioritārām valstīm vai reģioniem, kurus smagi skar narkotiku problēmas. Drošības dialogos var pievērsties politikai narkotiku jomā, it īpaši nelikumīgai tirdzniecībai, un tematiskas viedokļu apmaiņas un ekspertu sanāksmes atvieglos informācijas apmaiņu un darbību koordināciju, piemēram, ar Indiju, lai novērstu narkotisko vielu prekursoru novirzīšanu un nelikumīgu tirdzniecību.

Lai atbalstītu šos centienus, ES savā ārpolitikas satvarā izmantos diplomātiskus, politiskus un finanšu instrumentus. Visu ES instrumentu klāstu, tostarp *NDICI* un kopējās drošības un aizsardzības politikas misijas, var izmantot, lai uzlabotu tiesībsardzības iestāžu spējas trešās valstīs un atbalstītu visas valdības pieeju politikai narkotiku jomā.

9.3. Operatīvā sadarbība

Tā kā narkotiku nelikumīgas tirdzniecības tīkli visā pasaulē kļūst savstarpēji saistīti, ES **pastiprinās savu operatīvo reakciju**, izmantojot partnerības ar kandidātvalstīm un galvenajām trešām valstīm un reģioniem. Šajos centienos būtiska nozīme ir tieslietu un iekšlietu aģentūrām. Eiropola loma stratēģisko un operatīvo spēju stiprināšanā galvenajās iesaistītajās trešajās valstīs ir būtiska, lai sagrautu transnacionālos noziedzīgos tīklus. Eiropols paplašina ārējās partnerības, lai veicinātu stratēģisku un operatīvu informācijas apmaiņu, nodrošinot izmeklēšanas koordināciju starp jurisdikcijām. *Eurojust* loma pamatotu lietu veidošanā pret noziedzīgām organizācijām un kriminālvajāšanas veicināšanā ir būtiska efektīvai tiesvedībai pret transnacionālo noziedzību.

Saskaņā ar jaunajām pilnvarām *EUDA* ir apņēmusies uzlabot starptautisko sadarbību un uzraudzīt situāciju narkotiku jomā trešās valstīs, atbalstot uz pierādījumiem balstītas, integrētas un līdzsvarotas politikas izstrādi narkotiku jomā. Komisija iekšējās drošības stratēģijas *ProtectEU* ietvaros centīsies panākt papildu nolīgumus starp ES un trešām valstīm par sadarbību ar Eiropolu un *Eurojust*, īpaši paplašinot centienus, lai aptvertu vairāk Latīņamerikas valstu, un iestājosies par lielāku skaitu trešo valstu iekļaušanu *EMPACT* satvarā.

ES saglabās **tehniskās palīdzības un spēju veidošanas** iniciatīvas un sadarbības programmas, lai palīdzētu trešām valstīm risināt narkotiku problēmas tādā veidā, kas atbilst cilvēktiesību saistībām, risinot problēmas sabiedrības veselības, attīstības, drošuma un drošības jomās. ES un tās dalībvalstis uzsver **uz attīstību vērstu politiku narkotiku jomā un alternatīvus un ilgtspējīgus attīstības pasākumus**⁶¹, piedāvājot ceļu, kā samazināt narkotiku piedāvājumu, aizsargāt vidi un veicināt skarto reģionu sociālekonomisko attīstību.

9.4. Starptautiskās politikas programmas veidošana – ES vadošās lomas atkārtota apliecināšana

ES saglabā apņemšanos īstenot daudzpusēju sistēmu, kuras pamatā ir starptautiskās tiesības un ANO Statūtu principi⁶². **Tā saglabās vadošo lomu ANO politikas narkotiku jomā izstrādes procesos**, aktīvi piedaloties Narkotisko vielu komisijā un citās ANO struktūrās, kas koncentrējas uz veselību, cilvēktiesībām un attīstību. Šī pieeja attiecas arī uz iesaistīšanos daudzpusējās struktūrās, piemēram, Eiropas Padomē.

ES turpinās stiprināt stratēģisko sadarbību ar starptautiskām organizācijām, it īpaši ar *UNODC*, kas ir ANO sistēmas vadošā struktūra globālu ar narkotikām saistītu problēmu risināšanai, Starptautisko Narkotiku kontroles padomi, kā arī PVO un Pasaules Muitas organizāciju. ES arī atbalstīs koordināciju starp attiecīgajām ANO struktūrām, lai visaptveroši un konsekventi risinātu situāciju narkotiku jomā.

10. stratēģiskā prioritāte – uzlabot ES koordināciju un stratēģiskās partnerības

Tā kā politikai narkotiku jomā ir transversāls raksturs, ES apņemas īstenot šādus politikas pasākumus, to skaitā šo stratēģiju, izmantojot vienotu un visu sabiedrību aptverošu pieeju. Šajā

⁶¹ Padomes 2018. gada novembra secinājumi par alternatīvo attīstību “Virzoties uz jaunu izpratni par alternatīvo attīstību un ar to saistītām uz attīstību koncentrētām narkomānijas apkarošanas politikas intervencēm – ieguldījums 2016. gada ANO ĢA īpašās sesijas un ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanā” (14338/18).

⁶² Padomes 2025. gada jūnija secinājumi par ES prioritātēm Apvienoto Nāciju Organizācijā Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas 80. sesijā, 2025. gada septembris – 2026. gada septembris (dok. 10491/25).

nolūkā ir nepieciešama cieša koordinācija starp ES iestādēm, strukturām, aģentūrām un dalībvalstīm, vienlaikus aktīvi iesaistot pilsonisko sabiedrību un privātā sektora dalībniekus. Šo sadarbības centieni mērķis ir stiprināt kolektīvās darbības, maksimāli palielināt ietekmi un nodrošināt iekļaujošu pieeju problēmām, kas saistītas ar narkotikām.

10.1. Spēcīgāka koordinācija starp ES iestādēm, strukturām, aģentūrām un dalībvalstīm

ES iestādēm, strukturām un attiecīgajām aģentūrām ir **jākoordinē savas darbības**, kas saistītas ar nelikumīgām narkotikām, nodrošinot papildināmību savu attiecīgo pilnvaru ietvaros. Dalībvalstis tiek mudinātas saskaņot savas darbības ar šo stratēģiju, attiecīgi piešķirot mērķorientētus resursus. Tā kā situācija narkotiku jomā vietējā un reģionālā līmenī atšķiras, dalībvalstīm stratēģijas īstenošanā būtu jāiesaista **reģionālās un vietējās pašvaldības**. Šīs pašvaldības sniedz būtisku ieguldījumu, pielāgojot intervences pasākumus kopienas vajadzībām un veicinot sadarbību starp ieinteresētajām personām, piemēram, veselības aprūpes dienestiem, tiesībsardzības iestādēm un kopienas organizācijām, lai uzlabotu profilakses, ārstēšanas un kaitējuma mazināšanas centienus. ES līmenī Reģionu komitejai un Ekonomikas un sociālo lietu komitejai ir svarīga loma ar narkotikām saistītu jautājumu risināšanā.

Koordinācijai starp nozarēm, it īpaši veselības, drošības un tiesiskuma jomā, ir izšķiroša nozīme gan ES, gan valstu līmenī. Rezultātus veselības un drošības jomā var uzlabot integrētas vietējās pieejas, kas ietver tiesībsardzības iestāžu, tiesu, sociālos un veselības aprūpes pakalpojumus, zāļu aģentūras un iestādes tādās nozarēs kā civilā aviācija un jūrlietas. Šī sadarbība dažādās nozarēs ir būtiska, jo palīdz izstrādāt visaptverošus risinājumus problēmām, kas saistītas ar narkotikām.

Šīs stratēģijas sekmīga īstenošana ir atkarīga no efektīvas pārvaldības un koordinācijas. Tā kā stratēģija tiek pārskatīta un tiek izklāstīti turpmākie virzieni, ES Padome tiek aicināta ar Komisijas atbalstu izstrādāt **īstenošanas satvaru**. Šajā satvarā būtu skaidri jānosaka ieinteresētās personas, kas iesaistītas dažādo prioritāšu īstenošanā, un jāveicina sinerģija un konsekvence starp narkomānijas apkarošanas politikas pasākumiem ES, valstu un vietējā līmenī. Turklāt tajā būtu jāizskata veidi, kā nodrošināt, ka katra dalībvalsts uztur valsts pārskatu par jautājumiem, kas saistīti ar narkotikām, izmantojot visas valdības pieeju. Tas uzlabos koordināciju un maksimāli palielinās politikas ietekmi ES, valstu un vietējā līmenī.

Komisijai un ES Padomei būtu regulāri jāpārskata stratēģijas īstenošana, uzturot informācijas apmaiņu ar dalībvalstīm. ES aģentūras, piemēram, *EUDA* un Eiropols, palīdzēs uzraudzīt stratēģijas īstenošanu. Efektīvai narkomānijas apkarošanas pasākumu uzraudzībai ir nepieciešama datu vākšana un ietekmes rādītāji, un *EUDA* paplašinās savu politikas izvērtēšanas instrumentu kopumu, lai precīzi sekotu līdzi progresam un rezultātiem, veicinot savlaicīgus stratēģijas pielāgojumus ar mērķi panākt maksimālu efektivitāti.

10.2. Jēgpilnas sadarbības ar pilsonisko sabiedrību stiprināšana

Lai politikas risinājumi būtu efektīvi, ir jāiesaista tie, kurus tieši skar ar narkotikām saistīti jautājumi, izmantojot viņu pieredzi, lai nodrošinātu pamatotus un praktiskus risinājumus. Pilsoniskajai sabiedrībai ir būtiska nozīme narkomānijas apkarošanas politikas izstrādē valsts, ES un starptautiskā līmenī. ES līmenī stratēģijas īstenošanas neatņemama sastāvdaļa joprojām būs

Pilsoniskās sabiedrības forums par narkotikām. Turklāt EUDA savu jauno pilnvaru ietvaros uzlabos savu regulāro sadarbību ar pilsonisko sabiedrību.

Valstu līmenī būtu jāizmanto pilsoniskās sabiedrības nepastarpinātās zināšanas par jaunajām tendencēm un efektīviem atbildes pasākumiem, lai veidotu un īstenotu politiku un pasākumus. Lai atbalstītu visaptverošas un iekļaujošas politikas izstrādi, ir ļoti svarīgi nodrošināt pienācīgu resursu piešķiršanu visiem narkotiku dienestiem un veicināt pilsoniskās sabiedrības iesaisti visos līmeņos.

10.3. Plašāka publiskā un privātā sektora partnerība attiecībā uz politiku narkotiku jomā

Nelikumīgās narkotikas ietekmē visus sabiedrības aspektus, to skaitā darba vietu, un organizētā noziedzība bieži iefiltrējas likumīgajā ekonomikā, lai atbalstītu narkotiku nelikumīgu tirdzniecību. Dalībvalstis tiek mudinātas sadarboties ar privāto sektoru, lai samazinātu narkotiku piedāvājumu un pieprasījumu un novērstu ar narkotikām saistīto kaitējumu. Komisija balstīsies uz Eiropas Ostu alianses panākumiem, izveidojot **ciešākas saites ar privātajiem operatoriem**.

Lai apkarotu narkotiku nelikumīgu tirdzniecību, noziedznieku iefiltrēšanos un prekursoru novirzīšanu, īpaši tādās nozarēs kā pasta pakalpojumi, ir būtiski attīstīt publiskā un privātā sektora partnerības. Šīs partnerības būtu jāstiprina arī veselības un sociālās reintegrācijas jomā, veicinot sadarbību ar privātā sektora dalībniekiem, kuri var ieviest inovatīvus veselības risinājumus. Šīs visaptverošās pieejas mērķis ir integrēt centienus dažādās nozarēs, lai efektīvi risinātu ar narkotikām saistītās problēmas.

Galvenās prioritātes

Komisija sadarbībā ar ES Padomi un dalībvalstīm:

- stiprinās starptautiskos dialogus par narkotikām ar trešām valstīm un reģioniem, arī centienus nostiprināt un paplašināt starptautiskas alianses cīņai pret sintētiskajām narkotikām;
- turpinās vadīt ES dalību ANO narkomānijas apkarošanas politikas procesos un veicināt cilvēktiesības un līdzsvarotu pieeju narkomānijas apkarošanas politikai.

Komisija ar ES aģentūru atbalstu:

- stiprinās operatīvo sadarbību ar kandidātvalstīm un galvenajām trešām valstīm un reģioniem, lai risinātu narkotiku nelikumīgas tirdzniecības problēmu;
- apvienos centienus ar dalībvalstīm, lai virzītu uz priekšu Eiropas koalīciju cīņai pret narkotikām.

Komisijai un dalībvalstīm būtu:

- jāpastiprina sadarbība ar Pilsoniskās sabiedrības forumu par narkotikām;
- jāveicina publiskā un privātā sektora partnerība attiecībā uz politiku narkotiku jomā.

Secinājums

Mūsdienu neparedzamajā narkotiku vidē ES ir proaktīvi jāprognozē draudi, jānovērš kaitējums un izlēmīgi jārikojas, lai aizsargātu veselību un drošību.

Organizētā noziedzība un narkotiku nelikumīga tirdzniecība apdraud globālo drošību, veicinot vardarbību, korupciju un nestabilitāti kopienās, savukārt jaunas un iedarbīgas sintētiskās narkotikas rada nopietnas veselības problēmas. Būtiska nozīme ir stingrai un integrētai reakcijai, kurā uzsvars ir likts uz sagatavotību un profilaksi.

Ir svarīgi stiprināt sabiedrības veselības struktūras, kas aprūpes nepārtrauktības ietvaros ir vērstas uz profilaksi, ārstēšanu, sociālo reintegrāciju un kaitējuma mazināšanu. Vienlīdz svarīgi ir uzlabot tiesībsardzību, veicinot partnerības, kurās prioritāte ir cilvēku labklājība. Ilgtspējīgu risinājumu nodrošināšana ir būtiska, lai aizsargātu mūsu sociālo struktūru un palīdzētu noteikt globālus standartus mūsu partneriem.

Komisijas stratēģija nodrošina visaptverošu satvaru, kas nosaka, kā saskaņoti risināt ar nelikumīgām narkotikām saistītas problēmas, palīdzot ieinteresētajām personām aizsargāt iedzīvotājus un kopienas no organizētās noziedzības narkotiku jomā un tās radītā kaitējuma. Šīs stratēģijas integrētā un visu sabiedrību aptverošā pieeja sasaista veselības un drošības politiku, palielinot ieguvumus veselības jomā un uzlabojot drošības pasākumus. Komisija vēlas apspriest šos kritiski svarīgos jautājumus ar Eiropas Parlamentu un Padomi.

Drošības un veselības aizsardzības centienu saskaņošana ir būtiska visaptverošai reaģēšanai, kas nodrošina drošāku un veselīgāku nākotni visiem.